

ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Γνώμη του Ευρωπαϊκού Επόπτη Προστασίας Δεδομένων

- για την πρόταση απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη δημιουργία, τη λειτουργία και τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II) [COM(2005)230 τελικό],
- την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη δημιουργία, τη λειτουργία και τη χρήση του Συστήματος Πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II) [COM(2005)236 τελικό] και
- την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την πρόσβαση στο Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν δεύτερης γενιάς (SIS II) των υπηρεσιών των κρατών μελών που είναι υπεύθυνες για την έκδοση αδειών κυκλοφορίας οχημάτων [COM(2005)237 τελικό]

(2006/C 91/11)

Ο ΕΥΡΩΠΑΙΟΣ ΕΠΟΠΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ,

Έχοντας υπόψη:

Τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, και ιδίως το άρθρο 286,

Το Χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 8,

Την οδηγία 95/46/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24 Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών,

Τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, ιδίως το άρθρο 41,

Το αίτημα γνωμοδότησης δυνάμει του άρθρου 28 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001, τον οποίο έλαβε από την Επιτροπή στις 17 Ιουνίου 2005,

ΥΠΟΘΕΤΗΣΕ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΗ ΓΝΩΜΗ:

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1. Γενικό πλαίσιο

Το σύστημα πληροφοριών Σένγκεν (SIS) είναι ένα ηλεκτρονικό σύστημα μεγάλης κλίμακας της ΕΕ το οποίο δημιουργήθηκε ως αντισταθμιστικό μέτρο μετά την κατάργηση των ελέγχων στα εσωτερικά σύνορα του χώρου Σένγκεν. Το SIS παρέχει στις αρμόδιες αρχές των κρατών μελών τη δυνατότητα να ανταλλάσσουν πληροφορίες οι οποίες χρησιμοποιούνται για ελέγχους επί των προσώπων και αντικειμένων στα εξωτερικά σύνορα ή εντός της

επικράτειας, καθώς και για τη χορήγηση θεωρήσεων και αδειών διαμονής.

Η σύμβαση Σένγκεν ετέθη σε ισχύ το 1995 ως διακυβερνητική συμφωνία. Το SIS, ως τμήμα της σύμβασης Σένγκεν, ενσωματώθηκε αργότερα στο κοινοτικό πλαίσιο με τη συνθήκη του Άμστερνταμ.

Το τρέχον σύστημα θα αντικατασταθεί από ένα νέο σύστημα πληροφοριών Σένγκεν «δεύτερης γενιάς» (SIS II), ώστε να καταστεί δυνατή η διεύρυνση του χώρου Σένγκεν στα νέα κράτη-μέλη της ΕΕ Επίσης, θα αποκτήσει νέα λειτουργικά χαρακτηριστικά. Οι διατάξεις Σένγκεν, οι οποίες καταρτίστηκαν σε διακυβερνητικό πλαίσιο, θα μετεξεληχθούν πλήρως σε νομοθετήματα του ευρωπαϊκού δικαίου.

Την 1η Ιουνίου 2005, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε 3 προτάσεις για την εγκατάσταση του SIS II, ως εξής:

- πρόταση κανονισμού που βασίζεται στον τίτλο IV της συνθήκης για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας (θεωρήσεις, άσυλο, μετανάστευση και άλλες πολιτικές που συνδέονται με την ελεύθερη κυκλοφορία προσώπων), ο οποίος ρυθμίζει τις πτυχές του SIS II που εντάσσονται στον πρώτο πυλώνα (μετανάστευση). Η πρόταση κανονισμού θα αποκαλείται στο εξής «ο προτεινόμενος κανονισμός»;
- πρόταση απόφασης που βασίζεται στον τίτλο VI της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (αστυνομική και δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις) η οποία ρυθμίζει τη χρήση του SIS για σκοπούς του τρίτου πυλώνα. Η πρόταση απόφασης θα αποκαλείται στο εξής «η προτεινόμενη απόφαση»,
- πρόταση κανονισμού που βασίζεται στον τίτλο V (Μεταφορές) και αφορά ειδικά την πρόσβαση των αρχών που είναι αρμόδιες για την έκδοση αδειών κυκλοφορίας. Η εν λόγω πρόταση εξετάζεται χωριστά (βλ. σημείο 4.6 κατωτέρω).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή θα εκδώσει τους προσεχείς μήνες μια ανακοίνωση για τη διαλειτουργικότητα και την αύξηση των συνεργιών μεταξύ των συστημάτων πληροφοριών της ΕΕ (SIS, VIS, Eurodac).

Το SIS II αποτελείται από μια κεντρική βάση δεδομένων αποκαλούμενη «Κεντρικό Σύστημα Πληροφοριών Σένγκεν» (CS-SIS). Η Επιτροπή θα μεριμνά για την επιχειρησιακή λειτουργία του συστήματος αυτού, το οποίο συνδέεται με τα εθνικά σημεία πρόσβασης που έχουν ορίσει τα κράτη μέλη (NI-SIS). Οι αρχές των γραφείων SIRENE θα εξασφαλίζουν την ανταλλαγή όλων των συμπληρωματικών πληροφοριών (ήτοι των πληροφοριών που αφορούν τις καταχωρήσεις στο SIS II αλλά δεν εισάγονται στο SIS II).

Τα κράτη μέλη καταχωρούν στο σύστημα SIS II τα στοιχεία για πρόσωπα που αναζητούνται με σκοπό τη σύλληψη, την παράδοση ή την έκδοση, πρόσωπα που αναζητούνται στα πλαίσια δικαστικών διαδικασιών ή με σκοπό την παρακολούθηση ή για ειδικούς ελέγχους και πρόσωπα στα οποία έχει απαγορευθεί η είσοδος μέσω των εξωτερικών συνόρων, καθώς και απωλεσθέντα ή κλαπέντα αντικείμενα. Μια σειρά δεδομένων τα οποία έχουν εισαχθεί στο SIS (ονομαζόμενα «καταχωρήσεις») επιτρέπει στις εκάστοτε αρμόδιες υπηρεσίες να εντοπίζουν ένα πρόσωπο ή αντικείμενο.

Το SIS II θα διαθέτει νέα χαρακτηριστικά: διευρυμένη πρόσβαση (της Europol, της Eurojust, των εθνικών αρχών έρευνας, των αρχών που είναι αρμόδιες για την έκδοση αδειών κυκλοφορίας), σύνδεσμοι μεταξύ καταχωρήσεων, προσθήκη νέων κατηγοριών δεδομένων μεταξύ των οποίων βιομετρικά δεδομένα (δακτυλικά αποτυπώματα και φωτογραφίες), καθώς και μια τεχνολογική πλατφόρμα από κοινού με το Σύστημα Πληροφοριών για τις θεωρήσεις (VIS). Οι προσθήκες αυτές έχουν προκαλέσει μακροχρόνιες συζητήσεις σχετικά με την αλλαγή του σκοπού του SIS από εργαλείο ελέγχου σε σύστημα ερευνών και αναφορών.

1.2. Γενική εκτίμηση των προτάσεων

1. Ο ΕΕΠΔ σημειώνει με ικανοποίηση την παρούσα διαβούλευση βάσει του άρθρου 28 παράγραφος 2 του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη τον υποχρεωτικό χαρακτήρα της ανωτέρω διάταξης, η ανά χείρας γνωμοδότηση πρέπει να περιέχει αναφορά σε αυτή, ειδικότερα στο προοίμιο των εγγράφων.
2. Για διάφορους λόγους, ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για τις προαναφερθείσες προτάσεις. Η μετεξέλιξη ενός διακυβερνητικού σχήματος σε νομοθετικές πράξεις του ευρωπαϊκού δικαίου συνεπάγεται ορισμένες θετικές εξελίξεις: θα αποσαφηνιστεί η νομική αξία των κανόνων για το SIS II, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο θα είναι αρμόδιο για την ερμηνεία της νομικής πράξης που αφορά τον πρώτο πυλώνα, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο θα συμμετέχει, εν μέρει τουλάχιστον, στη διαδικασία (όχι όμως από τα αρχικά στάδια της).
3. Επιπλέον, κατ' ουσία, σημαντικό τμήμα των προτάσεων αφορά την προστασία δεδομένων και επιφέρει ορισμένες ευπρόσδεκτες βελτιώσεις σε σχέση με την παρούσα κατάσταση. Ενδεικτικά αναφέρονται τα μέτρα υπέρ των θυμάτων των κλοπών ταυτοτήτων, η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 στις δραστηριότητες της Επιτροπής στον τομέα της επεξεργασίας των δεδομένων βάσει του τίτλου

VI, ένα βελτιωμένο ορισμό των λόγων εισαγωγής καταχωρήσεων για πρόσωπα με σκοπό την άρνηση εισόδου.

4. Είναι εξάλλου προφανές ότι έχουν καταβληθεί σημαντικές προσπάθειες κατά την κατάρτιση των προτάσεων. Οι προτάσεις είναι περίπλοκες, αυτό όμως οφείλεται στον εγγενή πολύπλοκο χαρακτήρα του συστήματος οποίο ρυθμίζουν. Ορισμένα σχόλια της παρούσας γνωμοδότησης αποσκοπούν στην αποσαφήνιση ορισμένων διατάξεων ή στην προσθήκη νέων. Πάντως δεν απαιτείται πλήρης αναμόρφωση.

Παρά τη γενικά θετική εκτίμηση, μπορούν να διατυπωθούν ορισμένες επιφυλάξεις σχετικά με τα εξής σημεία:

1. Σε πολλά σημεία δεν είναι σαφής η πρόθεση που διέπει το κείμενο. Η απουσία αιτιολογικής έκθεσης είναι ιδιαίτερα αισθητή. Λόγω του ιδιαίτερα περίπλοκου χαρακτήρα των εγγράφων, η ύπαρξη σκεπτικού θα έπρεπε να είναι στοιχειώδης απαίτηση. Η απουσία του αναγκάζει σε πολλές περιπτώσεις τον αναγνώστη να καταφεύγει στις μαντικές του ικανότητες.
2. Επιπλέον, είναι λυπηρό το ότι δεν έχει περιληφθεί αξιολόγηση των επιπτώσεων. Η έλλειψη αυτή δεν δικαιολογείται από το γεγονός ότι το σύστημα λειτουργεί ήδη, αφού υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ της παλαιάς και της νέας έκδοσης. Μεταξύ άλλων, οι επιπτώσεις από την εισαγωγή βιομετρικών δεδομένων θα έπρεπε να έχουν εξεταστεί διεξοδικότερα.
3. Το νομικό πλαίσιο για την προστασία των δεδομένων είναι ιδιαίτερα περίπλοκο. Βασίζεται στη συνδυασμένη εφαρμογή ενός γενικού και ενός ειδικού νόμου. Πρέπει να εξασφαλίζεται ότι το ισχύον πλαίσιο προστασίας δεδομένων της οδηγίας 95/46/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 εξακολουθεί να ισχύει πλήρως ακόμη και στην περίπτωση της κατάρτισης ειδικής νομοθετικής ρύθμισης. Η συνδυασμένη εφαρμογή χωριστών νομικών πράξεων δεν πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα να προκύψουν διαφορές μεταξύ των εθνικών καθεστώτων — και μάλιστα σε κρίσιμα σημεία —, ούτε στη μείωση της αποτελεσματικότητας της ισχύουσας προστασίας δεδομένων.
4. Πρέπει να παρέχονται αυστηρότερες εγγυήσεις σε σχέση με την πρόσβαση νέων αρχών εφόσον η πρόσβαση αυτή δεν προκύπτει από τον αρχικό σκοπό, ήτοι τον «έλεγχο προσώπων και αντικειμένων».
5. Οι προτάσεις βασίζονται σε σημαντικό βαθμό σε άλλα νομοθετήματα τα οποία δεν έχουν ακόμη ολοκληρωθεί (σε ορισμένες περιπτώσεις δεν έχουν ακόμη υποβληθεί οι σχετικές προτάσεις). Ο ΕΕΠΔ αντιλαμβάνεται τις δυσκολίες της παραγωγής νομοθετικού έργου σε περίπλοκες και διαρκώς μετεξελισσόμενες συνθήκες, αλλά εκτιμά ότι η ανωτέρω πρακτική απαράδεκτη λόγω των επιπτώσεων για τους ενδιαφερόμενους και την ανασφάλεια δικαίου που δημιουργεί.
6. Διαπιστώνεται ασάφεια ως προς τον καταμερισμό αρμοδιοτήτων μεταξύ κρατών μελών και Επιτροπής. Η σαφήνεια είναι ζήτημα πρωταρχικής σημασίας για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος, αλλά και βασική απαίτηση για την εξασφάλιση της εποπτείας του συστήματος στο σύνολό του.

1.3. Δομή της γνωμοδότησης

Η δομή της γνωμοδότησης έχει ως εξής: Καταρχήν διασαφηνίζεται το εφαρμοστέο νομικό πλαίσιο για το SIS II. Ακολούθως ορίζεται ο σκοπός του SIS II και εντοπίζονται τα στοιχεία που διαφέρουν σε σημαντικό βαθμό από την τρέχουσα έκδοση. Το σημείο 5 περιλαμβάνει σχόλια σχετικά με τους ρόλους της Επιτροπής και των κρατών μελών όσον αφορά τη λειτουργία του SIS II. Το σημείο 6 αφορά τα δικαιώματα των καταχωρημένων προσώπων και το σημείο 7 αφορά την εποπτεία σε εθνική κλίμακα και από τον ΕΕΠΔ, καθώς και τη συνεργασία μεταξύ αρχών εποπτείας. Στο σημείο 8 διατυπώνονται ορισμένα σχόλια και προτείνονται τροποποιήσεις σχετικές με θέματα ασφαλείας. Τα σημεία 9 και 10 αφορούν αντίστοιχα την επιτροπολογία και τη διαλειτουργικότητα. Τέλος, συνοψίζονται τα βασικά συμπεράσματα για κάθε σημείο.

2. ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1. Νομικό πλαίσιο προστασίας του SIS II

Οι προτάσεις αναφέρουν ως νομικό πλαίσιο για την προστασία δεδομένων την οδηγία 95/46/ΕΚ, τη Σύμβαση 108 και τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001. Άλλες νομικές πράξεις εμπίπτουν επίσης στο πλαίσιο αυτό.

Για την αποσαφήνιση του νομικού πλαισίου και την υπενθύμιση των βασικών σημείων αναφοράς της παρούσας εξέτασης κρίνεται σκόπιμο να αναφερθούν τα εξής:

- ο σεβασμός της ιδιωτικής ζωής έχει εξασφαλιστεί στην Ευρώπη από της υπογραφής, το 1950, της Σύμβασης για την Προστασία των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών (στο εξής αποκαλούμενη «ΣΠΔΑ») από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Το άρθρο 8 της ΣΠΔΑ αναφέρεται στο δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής.

Σύμφωνα με το άρθρο 8 παράγραφος 2, δεν επιτρέπεται η επέμβαση δημόσιας αρχής στην άσκηση του ανωτέρω δικαιώματος εκτός αν «προβλέπεται υπό του νόμου» και είναι «αναγκαία εις μίαν δημοκρατικήν κοινωνίαν» για την προστασία σημαντικών συμφερόντων. Στη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, οι όροι αυτοί συνεπάγονται πρόσθετες απαιτήσεις όσον αφορά την ποιότητα της νομικής βάσης για την επέμβαση, την αναλογικότητα οποιουδήποτε μέτρου και την αναγκαιότητα κατάλληλων εγγυήσεων κατά των καταχρήσεων.

- Το δικαίωμα σεβασμού της ιδιωτικής ζωής και της προστασίας των προσωπικών δεδομένων περιλήφθηκε πρόσφατα στα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη των θεμελιωδών δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σύμφωνα με το άρθρο 52 του Χάρτη, περιορισμοί επιτρέπεται να επιβάλλονται εφόσον η εμβέλεια τους συνάδει με το άρθρο 8 της ΣΠΔΑ.

- Το άρθρο 6 παράγραφος 2 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση ορίζει ότι η Ένωση σέβεται τα θεμελιώδη δικαιώματα όπως κατοχυρώνονται με τη ΣΠΔΑ.

Τρία κείμενα ισχύουν ρητά για τις προτάσεις για το SIS II:

- Η σύμβαση αριθ. 108, της 28ης Ιανουαρίου 1981, για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία πληροφοριών προσωπικού χαρακτήρα (στο εξής αποκαλούμενη «Σύμβαση 108») ορίζει βασικές αρχές για την προστασία των ατόμων σε σχέση με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων. Όλα τα κράτη μέλη έχουν κυρώσει τη σύμβαση 108, η οποία είναι επίσης εφαρμοστέα για δραστηριότητες που αφορούν αστυνομικά και δικαστικά θέματα. Η σύμβαση 108 αποτελεί το τρέχον καθεστώς προστασίας δεδομένων που είναι εφαρμοστέο για τη σύμβαση SIS, από κοινού με τη σύσταση αριθ. R (87) 15 της 17ης Σεπτεμβρίου 1987 της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης η οποία ρυθμίζει τη χρήση των δεδομένων στον τομέα της αστυνομίας.

- Οδηγία 95/46/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 24ης Οκτωβρίου 1995 για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ L 281, σ. 31). Η εν λόγω οδηγία θα αναφέρεται στο εξής ως «Οδηγία 95/46/ΕΚ». Αξίζει να σημειωθεί ότι στα περισσότερα κράτη μέλη η εθνική νομοθεσία για την εφαρμογή της οδηγίας αυτής καλύπτει επίσης την επεξεργασία δεδομένων από τις αστυνομικές ή τις δικαστικές αρχές.

- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 18ης Δεκεμβρίου 2000, σχετικά με την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τα όργανα και τους οργανισμούς της Κοινότητας και σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ L 8, σ.1). Ο εν λόγω κανονισμός θα αναφέρεται στο εξής ως «Κανονισμός 45/2001».

Η ερμηνεία της οδηγίας 95/46/ΕΚ και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001 πρέπει να βασίζεται εν μέρει στη σχετική νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου το οποίο ιδρύθηκε με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Συνεπώς η οδηγία και ο κανονισμός, εφόσον αφορούν την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων και ενδέχεται να θίγονται θεμελιώδεις ελευθερίες και ιδίως το δικαίωμα της προστασίας της ιδιωτικής ζωής, πρέπει να ερμηνεύονται υπό το φως των θεμελιωδών δικαιωμάτων. Το αυτό προκύπτει εξάλλου και από τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου (*).

(*). Είναι σκόπιμη η αναφορά της απόφασης του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου για την υπόθεση *Osterreichischer Rundfunk* και άλλοι (συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-465/00, C-138/01 και C-139/01, Απόφαση της 20ής Μαΐου 2003, Ολομέλεια, (2003) ECR I-4989). Το Δικαστήριο εξέτασε τον αυστριακό νόμο που προβλέπει τη διαβίβαση λεπτομερειών σχετικά με τον μισθό δημοσίων υπαλλήλων στο αυστριακό Ελεγκτικό Συνέδριο και την επακόλουθη δημοσίευσή τους. Στην απόφασή του, το Δικαστήριο ορίζει σειρά κριτηρίων που προέρχονται από το άρθρο 8 της ΕΣΠΔΑ και πρέπει να ισχύουν κατά την εφαρμογή της οδηγίας 95/46/ΕΚ, εφόσον η οδηγία αυτή προβλέπει ορισμένους περιορισμούς του δικαιώματος προστασίας της ιδιωτικής ζωής.

Στις 4 Οκτωβρίου 2005, η Επιτροπή εξέδωσε την «Πρόταση απόφασης-πλαίσιο του Συμβουλίου σχετικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα που εξετάζονται στο πλαίσιο της αστυνομικής και δικαστικής συνεργασίας σε ποινικές υποθέσεις»⁽¹⁾ (στο εξής αποκαλούμενη «σχέδιο απόφασης-πλαίσιο»). Η εν λόγω απόφαση-πλαίσιο πρόκειται να αντικαταστήσει τη σύμβαση 108 ως νομοθεσία αναφοράς για το σχέδιο απόφασης σχετικά με το SIS II. Αυτό μπορεί να έχει επιπτώσεις στο καθεστώς προστασίας των δεδομένων (βλ. σημείο 2.2.5 κατωτέρω).

2.2. Νομικό καθεστώς προστασίας των δεδομένων του SIS II

2.2.1. Γενική παρατήρηση

Η αναγκαία νομοθετική βάση για τη ρύθμιση της λειτουργίας του SIS II απαρτίζεται από ξεχωριστές πράξεις. Ωστόσο, όπως αναφέρεται στις αιτιολογικές σκέψεις, αυτό «δεν επηρεάζει την αρχή σύμφωνα με την οποία το SIS II είναι ενιαίο σύστημα πληροφοριών και πρέπει να λειτουργεί ως τέτοιο. Κατά συνέπεια, μερικές από τις διατάξεις των εν λόγω πράξεων είναι σκόπιμο να είναι πανομοιότυπες».

Η δομή των δύο κειμένων είναι βασικά η ίδια. Πράγματι, τα κεφάλαια I-III είναι σχεδόν πανομοιότυπα στις δύο νομοθετικές πράξεις. Ο χαρακτήρας του SIS II ως ενιαίου συστήματος στηριζόμενου σε δύο διαφορετικές νομικές βάσεις αντικατοπτρίζεται επίσης στο — μάλλον περίπλοκο — καθεστώς προστασίας των δεδομένων.

Το καθεστώς προστασίας των δεδομένων ορίζεται εν μέρει στις ίδιες τις προτάσεις ως ειδικός νόμος και συμπληρώνεται με διαφορετικά νομοθετήματα αναφοράς (γενικός νόμος) για κάθε τομέα (Επιτροπή και κράτη μέλη στον πρώτο πυλώνα, κράτη μέλη στον τρίτο πυλώνα).

Η δομή αυτή γεννά το ερώτημα με ποιο τρόπο πρέπει να αντιμετωπίζονται οι ειδικοί νόμοι σε σχέση με το γενικό νόμο. Στην περίπτωση αυτή, ο ΕΕΠΔ θεωρεί τον ειδικό νόμο ως μορφή εφαρμογής του γενικού νόμου. Συνεπώς, ο ειδικός νόμος πρέπει πάντα να συνάδει με το γενικό νόμο, τον οποίο αναπτύσσει (εξειδικεύει ή συμπληρώνει) χωρίς να αποτελεί εξαίρεσή του.

Όσον αφορά το ζήτημα ποιος νόμος είναι εφαρμοστέος σε ειδικές περιπτώσεις, καταρχήν ο ειδικός νόμος υπερισχύει, αλλά όταν δεν περιέχει ρητή ή επαρκώς σαφή διάταξη, τότε ισχύει ο γενικός νόμος.

Από την ανωτέρω δομή προκύπτουν τρεις διαφορετικοί συνδυασμοί γενικού και ειδικού νόμου. Οι συνδυασμοί αυτοί μπορούν να συνοψιστούν ως εξής.

2.2.2. Εφαρμοστέο καθεστώς για την Επιτροπή

Για τις περιπτώσεις όπου συμμετέχει η Επιτροπή, ισχύει ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 (συμπεριλαμβανομένου του ρόλου του ΕΕΠΔ), είτε οι δραστηριότητες αυτές διεξάγονται στα πλαίσια του πρώτου πυλώνα (πρόταση κανονισμού) είτε του τρίτου πυλώνα (πρόταση απόφασης). Η αιτιολογική σκέψη 21 της προτεινόμενης

(¹) COM (2005) 475 τελικό.

απόφασης αναφέρει τα εξής: «Ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 ... διέπει την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από την Επιτροπή οσάκις η επεξεργασία αυτή πραγματοποιείται κατά την άσκηση καθηκόντων τα οποία εν όλω ή εν μέρει εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της κοινοτικής νομοθεσίας.

Τα ανωτέρω αιτιολογούνται από πρακτικούς λόγους: θα ήταν πράγματι ιδιαίτερα δύσκολο για την Επιτροπή να καθορίζει σε ποιες περιπτώσεις η επεξεργασία των δεδομένων πραγματοποιείται στα πλαίσια δραστηριοτήτων που διέπονται από τη νομοθεσία για τον πρώτο ή για τον τρίτο πυλώνα.

Εξάλλου, η εφαρμογή ενός και μόνου νομοθετήματος για όλες τις δραστηριότητες της Επιτροπής που αφορούν το SIS II όχι μόνο είναι πιο σκόπιμη από πρακτική άποψη, αλλά επίσης βελτιώνει τη συνοχή (ήτοι την εξασφάλιση, σύμφωνα με την αιτιολογική σκέψη 21 του προτεινόμενου κανονισμού, της συνεκτικής και ομοιόμορφης εφαρμογής των κανόνων «που ισχύουν για την προστασία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών των ατόμων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα»). Γι' αυτό, ο ΕΕΠΔ υποδέχεται με ικανοποίηση την αναγνώριση εκ μέρους της Επιτροπής ότι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 ισχύει για όλες τις δραστηριότητες της Επιτροπής στον τομέα της προστασίας δεδομένων σε σχέση με το SIS II.

2.2.3. Το εφαρμοστέο καθεστώς για τα κράτη μέλη

Η κατάσταση περιπλέκεται στα ζητήματα που αφορούν τα κράτη μέλη. Η επεξεργασία προσωπικών δεδομένων σε εφαρμογή του προτεινόμενου κανονισμού διέπεται όχι μόνον από την οδηγία 95/46/ΕΚ, αλλά και από τον ίδιο τον προτεινόμενο κανονισμό. Η ανάγνωση της αιτιολογικής σκέψης 14 του προτεινόμενου κανονισμού διασαφηνίζει πλήρως ότι η οδηγία πρέπει να θεωρείται ως ο γενικός νόμος, ενώ ο κανονισμός για το SIS II είναι ο ειδικός νόμος. Οι συνέπειες της κατάστασης αυτής αναλύονται κατωτέρω.

Σε σχέση με την προτεινόμενη απόφαση, το νομικό μέσο για την προστασία των δεδομένων (ήτοι ο γενικός νόμος) είναι η Σύμβαση 108. Γι' αυτό διαφοροποιούνται σε ορισμένα σημεία τα καθεστώτα προστασίας δεδομένων που διέπονται από τον πρώτο και από τον τρίτο πυλώνα.

2.2.4. Επιπτώσεις στο επίπεδο προστασίας των δεδομένων

Ως γενικό σχόλιο για τη διάρθρωση της προστασίας δεδομένων ως έχει ανωτέρω, ο ΕΕΠΔ τονίζει τα εξής:

— Η εφαρμογή του προτεινόμενου κανονισμού ως ειδικού νόμου σε σχέση με την οδηγία 95/46/ΕΚ (και, ομοίως, η εφαρμογή της προτεινόμενης απόφασης ως ειδικού νόμου σε σχέση με τη σύμβαση 108) δεν θα πρέπει σε καμιά περίπτωση να συνεπάγεται ένα χαμηλότερο επίπεδο προστασίας δεδομένων από εκείνο που εξασφαλίζει η οδηγία ή η σύμβαση. Ο ΕΕΠΔ θα απευθύνει συστάσεις για το θέμα αυτό (βλ. λ.χ. το δικαίωμα ένδικου μέσου).

- Ομοίως, η εφαρμογή νομοθετικών μέσων σε συνδυασμό μεταξύ τους μπορεί να συνεπάγεται τη μείωση του επιπέδου προστασίας δεδομένων που εξασφαλίζεται από την ισχύουσα σύμβαση του Σένγκεν (βλ. λ.χ. τις παρατηρήσεις που ακολουθούν σχετικά με το άρθρο 13 της οδηγίας 95/46/EK).
- Η εφαρμογή δύο διαφορετικών νομοθετημάτων, μολοντί μπορεί να κρίνεται απαραίτητη λόγω του πλαισίου του κοινωνικού δικαίου, δεν θα πρέπει να συνεπάγεται αδικαιολόγητες διαφορές μεταξύ της προστασίας δεδομένων των ενδιαφερομένων ανάλογα με το είδος των οικείων δεδομένων που υποβάλλονται σε επεξεργασία. Αυτό πρέπει να αποφεύγεται όσο το δυνατό περισσότερο (βλ. λ.χ. τις αρμοδιότητες των εθνικών εποπτικών αρχών).
- Το νομικό πλαίσιο είναι τόσο περίπλοκο που είναι πολύ πιθανό να δημιουργηθεί σύγχυση κατά την εφαρμογή του στην πράξη. Σε μερικές περιπτώσεις, η σχέση μεταξύ γενικού και ειδικού νόμου δεν είναι επαρκώς σαφής. Συνεπώς, θα ήταν χρήσιμο να διασαφηνιστούν τα ζητήματα αυτά στις προτάσεις. Επιπλέον, σε αυτό το περίπλοκο νομικό πλαίσιο, κρίνεται ιδιαίτερα χρήσιμη η πρόταση της Κοινής Αρχής Ελέγχου του Σένγκεν που περιλαμβάνεται στη «Γνώμη σχετικά με την προτεινόμενη νομική βάση για το SIS II» (27 Σεπτεμβρίου 2005) να καταρτιστεί «οδηγός» του συνόλου των ισχυόντων δικαιωμάτων σε σχέση με το SIS II, τα οποία θα ταξινομούνται με σαφήνεια.

Σκοπός της ανά χείρας γνωμοδότησης είναι η εξασφάλιση υψηλού επιπέδου προστασίας δεδομένων και η συνοχή και σαφήνεια ως προς την παροχή της απαιτητής ασφάλειας δικαίου στα καταχωρημένα πρόσωπα.

2.2.5. Επιπτώσεις του σχεδίου απόφασης- πλαισίου στην προστασία δεδομένων του τρίτου πυλώνα

Η σύμβαση 108 ως νομική πράξη αναφοράς του σχεδίου απόφασης σχετικά με το SIS II θα αντικατασταθεί από την απόφαση-πλαίσιο σχετικά με την προστασία δεδομένων στον τρίτο πυλώνα ⁽¹⁾. Αυτό δεν αναφέρεται στην πρόταση, αλλά εξυπακούεται από την προτεινόμενη απόφαση-πλαίσιο. Το άρθρο 34 παράγραφος 2 της απόφασης ορίζει ότι «οποιαδήποτε αναφορά στη σύμβαση αριθ. 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης της 28ης Ιανουαρίου 1981 για την προστασία του ατόμου από την αυτοματοποιημένη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα θεωρείται ως αναφορά στην παρούσα απόφαση-πλαίσιο». Ο ΕΕΠΔ θα υιοθετήσει προσεχώς μια γνωμοδότηση σχετικά με το σχέδιο απόφασης-πλαίσιο. Γι' αυτό δεν αναλύει λεπτομερώς το σχετικό περιεχόμενο στην ανά χείρας γνωμοδότηση. Πάντως θα περιληφθεί σχετική αναφορά για τις περιπτώσεις που η εφαρμογή της απόφασης-πλαίσιο μπορεί να έχει σημαντικές επιπτώσεις στο καθεστώς προστασίας δεδομένων του SIS II.

⁽¹⁾ Θα αντικαταστήσει επίσης το γενικό καθεστώς προστασίας δεδομένων της σύμβασης του Σένγκεν (άρθρα 126 έως 130 της σύμβασης του Σένγκεν). Το ανωτέρω καθεστώς δεν είναι εφαρμοστέο για το SIS.

2.2.6. Εφαρμογή του άρθρου 13 της οδηγίας 95/46/EK και του άρθρου 9 της σύμβασης 108

Το άρθρο 13 της οδηγίας 95/46/EK, καθώς και το άρθρο 9 της σύμβασης 108, προβλέπουν τη δυνατότητα λήψης νομοθετικών μέτρων εκ μέρους των κρατών μελών με σκοπό τον περιορισμό του πεδίου εφαρμογής των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων αν ο περιορισμός αυτός αποτελεί αναγκαίο μέτρο για τη διαφύλαξη άλλων σημαντικών συμφερόντων (λ.χ. εθνική ασφάλεια, άμυνα, δημόσια ασφάλεια) ⁽²⁾.

Όπως αναφέρεται στις αιτιολογικές σκέψεις του προτεινόμενου κανονισμού και της προτεινόμενης απόφασης, η ανωτέρω δυνατότητα μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τα κράτη μέλη κατά την εφαρμογή των προτάσεων σε εθνικό επίπεδο. Στην περίπτωση αυτή πραγματοποιείται διπλή δοκιμή: η εφαρμογή του άρθρου 13 της οδηγίας 95/46/EK όχι μόνο πρέπει να συνάδει με το άρθρο 8 της σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, αλλά επίσης δεν πρέπει να έχει ως συνέπεια την υποβάθμιση του ισχύοντος καθεστώτος προστασίας δεδομένων.

Το ζήτημα αυτό είναι ακόμη πιο κρίσιμο στην περίπτωση του SIS II, το οποίο πρέπει να έχει προβλέψιμο χαρακτήρα. Αφού τα κράτη μέλη ανταλλάσσουν δεδομένα, πρέπει να είναι γνωστός με εύλογο βαθμό βεβαιότητας ο τρόπος επεξεργασίας των δεδομένων αυτών σε εθνικό επίπεδο.

Από τα ανωτέρω ανακύπτει ένα ζήτημα το οποίο προξενεί ιδιαίτερη ανησυχία διότι θα μπορούσε να συνεπάγεται την πώση του ισχύοντος επιπέδου προστασίας δεδομένων. Στο άρθρο 102 της σύμβασης του Σένγκεν ορίζεται ένα σύστημα όπου η χρήση των δεδομένων ρυθμίζεται με ιδιαίτερα περιοριστικό τρόπο ακόμη και στην εθνική νομοθεσία («Κάθε χρήση των δεδομένων που δεν είναι σύμφωνη με τις παραγράφους 1 έως 4 θα θεωρείται έναντι της εθνικής νομοθεσίας εκάστου συμβαλλόμενου μέρους ως κατάχρηση του επιδιωκόμενου σκοπού»). Εντούτοις, η οδηγία 95/46/EK και η σύμβαση 108 προβλέπουν μεταξύ άλλων τη δυνατότητα να προβλεφθούν εξαιρέσεις από την αρχή του περιορισμού του σκοπού στην εθνική νομοθεσία. Ως εκ τούτου, θα προκύψει μια παρέκκλιση από το ισχύον σύστημα σύμφωνα με τις διατάξεις της σύμβασης του Σένγκεν, βάσει της οποίας η εθνική νομοθεσία δεν μπορεί να παρεκκλίνει από τη βασική αρχή του περιορισμού και της χρήσης.

Η έκδοση της απόφασης-πλαίσιο δεν θα μεταβάλλει την ανωτέρω παρατήρηση: το πρόβλημα αφορά πολύ περισσότερο τη διατήρηση της αρχής του αυστηρού περιορισμού όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων του SIS II παρά την εξασφάλιση της επεξεργασίας των δεδομένων κατά τρόπο που να συνάδει με την απόφαση-πλαίσιο.

⁽²⁾ Ένα κράτος μέλος μπορεί να χρησιμοποιεί την επιλογή του περιορισμού δικαιωμάτων μόνον εφόσον ο περιορισμός αυτός συνάδει με το άρθρο 8 της σύμβασης για την προάσπιση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, όπως προαναφέρθηκε.

Ο ΕΕΠΔ προτείνει να προβλεφθεί στις προτάσεις για το SIS II (ειδικότερα στο άρθρο 21 του προτεινόμενου κανονισμού και στο άρθρο 40 της προτεινόμενης απόφασης) μια διάταξη με το περιεχόμενο του άρθρου 102 παράγραφος 4 της σύμβασης του Σένγκεν, ήτοι ο περιορισμός της δυνατότητας χρήσης δεδομένων που δεν προβλέπεται στα κείμενα για το SIS II εκ μέρους των κρατών μελών. Άλλη δυνατότητα μπορεί να είναι να περιορίζεται στην προτεινόμενη απόφαση και τον προτεινόμενο κανονισμό το πεδίο εφαρμογής των εξαιρέσεων που μπορούν να χρησιμοποιούνται βάσει του άρθρου 13 της οδηγίας ή του άρθρου 9 της σύμβασης, ήτοι να προβλέπεται λ.χ. ότι τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν μόνο τα δικαιώματα πρόσβασης και ενημέρωσης, δεν μπορούν όμως να περιορίσουν τις αρχές που αφορούν την ποιότητα των δεδομένων.

3. ΣΚΟΠΟΣ

Σύμφωνα με το άρθρο 1 των δύο εγγράφων («Δημιουργία και γενικός σκοπός του συστήματος SIS II»), το SIS II δημιουργείται «με σκοπό να μπορούν οι αρμόδιες αρχές των κρατών μελών να συνεργάζονται μέσω της ανταλλαγής πληροφοριών για τη διενέργεια ελέγχων επί φυσικών προσώπων και αντικειμένων» και «συμβάλλει στη διατήρηση υψηλού επιπέδου ασφαλείας στο εσωτερικό ενός χώρου απαλλαγμένου από ελέγχους στα εσωτερικά σύνορα μεταξύ κρατών μελών».

Η διατύπωση του σκοπού του SIS II είναι αρκετά γενικόλογη και οι προαναφερόμενες διατάξεις δεν ορίζουν σαφώς ποιο είναι το αντικείμενο τους, ούτε τα ζητήματα που καλύπτουν.

Ο στόχος του SIS II φαίνεται να είναι ευρύτερος σε σχέση με το σημερινό SIS, το οποίο συνάδει με το άρθρο 92 της σύμβασης του Σένγκεν. Το άρθρο αυτό αναφέρει ρητά ότι τα συμβαλλόμενα μέρη «(...) έχουν στη διάθεσή τους τους πίνακες καταχωρήσεως προσώπων και αντικειμένων, κατά τη διενέργεια συντομικών ελέγχων και διαπιστώσεων καθώς και άλλων αστυνομικών και τελωνειακών ελέγχων (...) και (μόνο για την κατηγορία καταχωρήσεων που αναφέρονται στο άρθρο 96) προς το σκοπό της διαδικασίας χορηγήσεως θεωρήσεων και τίτλων διαμονής και της διοικητικής παρακολούθησής αλλοδαπών (...)».

Αυτή η διεύρυνση του σκοπού απορρέει επίσης από την προσθήκη νέων λειτουργιών και προσβάσεων στο SIS II, λόγω των οποίων μεταβάλλεται ο αρχικός σκοπός, ήτοι η διενέργεια ελέγχων προσώπων και αντικειμένων, και το σύστημα μεταβάλλεται σε μέσο διενέργειας ερευνών. Προβλέπεται ειδικότερα η πρόσβαση αρχών που θα χρησιμοποιούν τα δεδομένα του SIS II για τους ειδικούς σκοπούς τους και όχι για την υλοποίηση των σκοπών του SIS II (βλ. κατωτέρω).

Οι σύνδεσμοι μεταξύ καταχωρήσεων θα γενικευθεί, μολονότι αποτελεί τυπικό χαρακτηριστικό των αστυνομικών μέσων έρευνας. Γεννώνται εξάλλου ερωτηματικά σχετικά με το μηχανισμό έρευνας βιομετρικών στοιχείων, ο οποίος θα αναπτυχθεί κατά τα προσεχή έτη και θα επιτρέπει να πραγματοποιούνται έρευνες μεταξύ των δεδομένων του συστήματος οι οποίες υπερβαίνουν τις ανάγκες ενός συστήματος διεξαγωγής ελέγχων.

Βάσει των ανωτέρω, το πεδίο εφαρμογής των προτεινόμενων νομικών πράξεων είναι πολύ ευρύτερο σε σχέση με το ισχύον πλαίσιο, οπότε απαιτούνται πρόσθετες εγγυήσεις ασφαλείας. Για το λόγο αυτό, ο ΕΕΠΔ θα εστιάσει την ανάλυσή του όχι τόσο στη διεύρυνση του ίδιου του ορισμού του άρθρου 1, αλλά μάλλον στις λειτουργίες και στα άλλα συστατικά μέρη του SIS II.

4. ΣΗΜΑΝΤΙΚΕΣ ΑΛΛΑΓΕΣ ΤΟΥ SIS II

Το παρόν κεφάλαιο εστιάζεται κυρίως στα νέα στοιχεία που εισάγονται στο SIS II, ιδίως στην εισαγωγή βιομετρικών στοιχείων, καθώς και στη νέα έννοια της πρόσβασης, με ιδιαίτερη έμφαση στην πρόσβαση εκ μέρους της Ευρόπλ και της Eurojust και των αρχών που είναι αρμόδιες για την έκδοση αδειών κυκλοφορίας, στους συνδέσμους μεταξύ καταχωρήσεων και στην πρόσβαση διαφόρων αρχών στα στοιχεία για τη μετανάστευση.

4.1. Βιομετρικά στοιχεία

Στις προτάσεις για το SIS II προβλέπεται για πρώτη φορά η δυνατότητα επεξεργασίας μιας νέας κατηγορίας δεδομένων στην οποία αξίζει να αποδοθεί ιδιαίτερη προσοχή. Πρόκειται για τα βιομετρικά δεδομένα. Όπως τονίστηκε ήδη στη γνωμοδότηση του ΕΕΠΔ σχετικά με το σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις (Visa) ⁽¹⁾, ο εξ' ορισμού ευαίσθητος χαρακτήρας των βιομετρικών δεδομένων απαιτεί ειδικές εγγυήσεις που δεν περιλαμβάνονται στις προτάσεις για το SIS II.

Γενικά, η τάση να χρησιμοποιούνται βιομετρικά δεδομένα στα συστήματα πληροφοριών μεγάλης κλίμακας της ΕΕ (VIS, EURODAC, σύστημα πληροφοριών για τις άδειες κυκλοφορίας κ.λπ.) αυξάνεται διαρκώς, χωρίς όμως να συνοδεύεται από προσεκτική εξέταση των κινδύνων που ελλοχεύουν, ούτε των απαιτούμενων εγγυήσεων.

Η ανάγκη διεξοδικότερης εξέτασης τονίζεται και στο πρόσφατο ψήφισμα σχετικά με τα βιομετρικά στοιχεία που εξέδωσε η διεθνής διάσκεψη επιτρόπων δεδομένων του Montreux ⁽²⁾. Μέχρι στιγμής, η προστιθέμενη αξία της ανάπτυξης προτύπων αφορά τη διαλειτουργικότητα μεταξύ συστημάτων και όχι τη βελτίωση της ποιότητας των διαδικασιών που αφορούν τα βιομετρικά δεδομένα.

⁽¹⁾ Γνώμη του ΕΕΠΔ για την πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις και την ανταλλαγή δεδομένων για τις θεωρήσεις βραχείας διάρκειας μεταξύ κρατών μελών, 23 Μαρτίου 2005, σημείο 3.4.2.

⁽²⁾ 27η διεθνής διάσκεψη για την προστασία δεδομένων και Επιτρόπων για θέματα ιδιωτικής ζωής, Montreux, 16 Σεπτεμβρίου 2005, απόφαση σχετικά με τη χρήση βιομετρικών στοιχείων για διαβατήρια, δελτία ταυτότητας και ταξιδιωτικά έγγραφα.

Θα ήταν χρήσιμο να καταρτιστεί σύστημα κοινών υποχρεώσεων ή απαιτήσεων που θα λαμβάνει υπόψη τον ιδιαίτερα χαρακτηριστικό τέτοιων δεδομένων, καθώς και μια κοινή μέθοδος για την εφαρμογή τους. Οι εν λόγω κοινές απαιτήσεις θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν ιδίως τα εξής στοιχεία (η σκοπιμότητα των οποίων απεικονίζεται στις προτάσεις για το SIS II):

— **Στοχοθετημένη αξιολόγηση του αντίκτυπου:** Πρέπει να τονιστεί ότι οι προτάσεις δεν έχουν υποβληθεί σε αξιολόγηση του αντίκτυπου της χρήσης βιομετρικών δεδομένων ⁽¹⁾.

— **Έμφαση στη διαδικασία καταχώρησης:** Η πηγή των βιομετρικών στοιχείων και ο τρόπος συλλογής τους δεν αναλύονται λεπτομερώς. Η καταχώρηση είναι κείμενο στάδιο της συνολικής διαδικασίας ταυτοποίησης με βιομετρικά στοιχεία και δεν μπορεί να ρυθμίζεται απλώς με παραρτήματα ή πρόσθετες συζητήσεις στους κόλπους υπο-ομάδων, διότι θα επηρεάζει άμεσα το τελικό αποτέλεσμα της διαδικασίας, ήτοι το επίπεδο εσφαλμένης απόρριψης (False Rejection Rate) ή εσφαλμένης έγκρισης (False Acceptance Rate).

— **Έμφαση στο βαθμό ακρίβειας:** Τα βιομετρικά δεδομένα για την αναγνώριση ταυτότητας (σύγκριση ενός προς πολλά) που παρουσιάζονται στην πρόταση ως μελλοντική εφαρμογή του μηχανισμού έρευνας βιομετρικών δεδομένων έχουν πιο κείμενη σημασία διότι τα αποτελέσματα της διαδικασίας αυτής είναι λιγότερο ακριβή από τη χρήση ταυτοποίησης ή ελέγχου (σύγκριση ένα προς ένα). Συνεπώς, η ταυτοποίηση με βιομετρικά δεδομένα δεν πρέπει να αποτελεί το μόνο τρόπο ταυτοποίησης ούτε το μόνο κλειδί πρόσβασης σε πρόσθετες πληροφορίες.

— **Διαδικασία αναδίπλωσης:** Θα εφαρμοστούν διαδικασίες αναδίπλωσης άμεσα διαθέσιμες, με σκοπό το σεβασμό της αξιοπρέπειας των προσώπων που ταυτοποιούνται κατά λάθος και την αποτροπή της μεταφοράς του βάρους των ατελειών του συστήματος στα πρόσωπα αυτά.

Η χρησιμοποίηση βιομετρικών δεδομένων χωρίς τη δέουσα προκαταβολική αξιολόγηση αποδεικνύει επίσης ότι η αξιοπιστία τους υπερτιμάται. Τα στοιχεία αυτά είναι «ζωντανά» και εξελίσσονται με την πάροδο του χρόνου. Τα δείγματα που φυλάσσονται στη βάση δεδομένων αποτελούν απλώς μια φάση της εξέλιξης ενός δυναμικού στοιχείου. Δεν είναι απολύτως βέβαιο ότι το στοιχείο θα παραμείνει ως έχει, δια τούτο πρέπει να ελέγχεται. Η ακρίβεια των βιομετρικών στοιχείων μπορεί να εξακριβώνεται μόνο σε συνδυασμό με άλλα στοιχεία, διότι δεν είναι ποτέ απόλυτη.

⁽¹⁾ Η εν λόγω εκτίμηση θα μπορούσε να βασίζεται στους αποκαλούμενους επτά πυλώνες τεχνολογίας σε θέματα βιομετρικών στοιχείων ως έχουν στο έργο «Biometrics at the frontiers: Assessing the impact on Society» IPTS, DG-JRC, EUR 21585 EN, σημείο 1.2, σ. 32.

Η πιθανή χρήση του SIS II για σκοπούς έρευνας συνεπάγεται σοβαρούς κινδύνους για το πρόσωπο του οποίου τα στοιχεία εξετάζονται, διότι υπερεκτιμάται η αξιοπιστία των βιομετρικών στοιχείων, όπως αναλύθηκε ανωτέρω ⁽²⁾.

Κατά συνέπεια, στις προτάσεις πρέπει να αναγνωρίζεται και να αυξάνεται η ευαισθησία για τις πραγματικές δυνατότητες των βιομετρικών στοιχείων για τους σκοπούς ταυτοποίησης.

4.2. Πρόσβαση στα στοιχεία του SIS II

4.2.1 Μια νέα αντίληψη της πρόσβασης

Οι αρχές που έχουν πρόσβαση στα δεδομένα του SIS καθορίζονται ανάλογα με την καταχώρηση. Καταρχήν διενεργείται μια διπλή δοκιμή για την αναγνώριση της πρόσβασης στα δεδομένα του SIS: η πρόσβαση των αρχών μπορεί να επιτραπεί εφόσον συνάδει πλήρως με το γενικό σκοπό του SIS και με τον ειδικό σκοπό κάθε καταχώρησης.

Αυτό προκύπτει από τον ορισμό των καταχωρήσεων ως έχει στον προτεινόμενο κανονισμό και στην προτεινόμενη απόφαση (άρθρο 3.1.α αμφοτέρων των νομοθετημάτων: ως καταχώρηση νοείται ένα σύνολο δεδομένων που εισάγεται στο SIS II και επιτρέπεται στις αρμόδιες αρχές να αναγνωρίσουν ένα φυσικό πρόσωπο ή ένα αντικείμενο με σκοπό την ανάληψη συγκεκριμένης δράσης). Το άρθρο 39 παράγραφος 3 της προτεινόμενης απόφασης ενισχύει την άποψη αυτή εφόσον ορίζει ότι «Τα δεδομένα που μνημονεύονται στην παράγραφο 1 χρησιμοποιούνται αποκλειστικά και μόνο για την αναγνώριση ενός φυσικού προσώπου ενόψει της λήψης συγκεκριμένου μέτρου δυνάμει της παρούσας απόφασης». Στη συνάρτηση αυτή, το SIS II διατηρεί τα χαρακτηριστικά του συστήματος «hit-no hit», όπου κάθε καταχώρηση εισάγεται για ένα συγκεκριμένο σκοπό (παράδοση, άρνηση εισόδου,...).

Οι αρχές που έχουν πρόσβαση στα δεδομένα του SIS διαθέτουν de facto περιορισμένη δυνατότητα χρήσης των δεδομένων αυτών, αφού καταρχήν διαθέτουν πρόσβαση σε αυτά με σκοπό τη διενέργεια συγκεκριμένης πράξης.

Ωστόσο, η πρόσβαση των αρχών που προβλέπεται στις νέες προτάσεις δεν συμβιβάζεται με τη λογική αυτή. Πράγματι, σκοπός είναι η παροχή πληροφοριών στην αρμόδια αρχή, δεν επιτρέπεται όμως η εξακρίβωση ταυτότητας ενός προσώπου, ούτε η ανάληψη της ανάλογης δράσης που προβλέπεται από την καταχώρηση.

⁽²⁾ Τον Ιούλιο 2004, ένας δικηγόρος από το Portland (ΗΠΑ) φυλακίστηκε για δύο εβδομάδες επειδή το FBI διαπίστωσε ότι τα δακτυλικά αποτυπώματά του ταίριαζαν με ένα δακτυλικό αποτύπωμα που βρέθηκε μετά τη βομβιστική επίθεση στη Μαδρίτη (στον πλαστικό σάκο όπου βρισκόταν ο βομβιστικός μηχανισμός). Τελικά αποδείχθηκε ότι η διαδικασία σύγκρισης δεν διεξήχθη κατά τα δέοντα, με αποτέλεσμα τη σύγχυση των δεδομένων.

Τα ανωτέρω αναφέρονται, ειδικότερα, στα εξής:

- πρόσβαση στα δεδομένα για τη μετανάστευση από τις αρχές που είναι αρμόδιες για θέματα ασύλου,
- πρόσβαση στα δεδομένα για τη μετανάστευση από τις αρχές που είναι αρμόδιες για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα,
- πρόσβαση στις καταχωρήσεις με σκοπό την έκδοση, τη διακριτική παρακολούθηση και τα κλαπέντα έγγραφα προς κατάσχεση από την Ευρώπη,
- πρόσβαση στα δεδομένα για την έκδοση και τον εντοπισμό από τη Eurojust.

Όλες οι ανωτέρω αρχές διαθέτουν τα ίδια χαρακτηριστικά σε σχέση με τα δεδομένα του SIS II:

αδυνατούν να τηρούν τη συγκεκριμένη στάση που αναφέρεται στις καταχωρήσεις. Η πρόσβασή τους παραγνωρίζεται ως πηγή πληροφοριών προς δική τους χρήση.

Ακόμη και μεταξύ των αρχών αυτών, διακρίνονται όσες διαθέτουν πρόσβαση για δικούς τους σκοπούς, αλλά με κάποιο σκοπό μάλλον ειδικής φύσεως, από εκείνες για τις οποίες δεν υπάρχει καμιά εξειδίκευση του σκοπού της πρόσβασης ειδικότερα την Eurogol και τη Eurojust). Λ.χ. οι αρχές που είναι υπεύθυνες για θέματα ασύλου έχουν πρόσβαση για κάποιο ειδικό σκοπό, ακόμη και αν δεν πρόκειται για το σκοπό που αναφέρει η καταχώρηση. Μπορούν να έχουν πρόσβαση στα δεδομένα σχετικά με τη μετανάστευση «με σκοπό να εξακριβώνεται αν ένας αιτών άσυλο έχει παραμείνει παράνομα σε άλλο κράτος μέλος». Εντούτοις, η Eurogol και η Eurojust διαθέτουν πρόσβαση στα δεδομένα που περιέχονται σε ορισμένες κατηγορίες θετικών απαντήσεων «οι οποίες είναι απαραίτητες για την εκτέλεση των καθηκόντων τους».

Συνοπτικά, η πρόσβαση στα δεδομένα του SIS II επιτρέπεται σε τρεις περιπτώσεις:

- πρόσβαση για την εκτέλεση της καταχώρησης,
- πρόσβαση για κάποιο σκοπό διαφορετικό από ό,τι προβλέπεται για το SIS II, ο οποίος όμως οριοθετείται σαφώς στις προτάσεις,
- πρόσβαση για κάποιο σκοπό διαφορετικό από ό,τι προβλέπεται για το SIS II ο οποίος δεν ορίζεται με σαφήνεια.

Κατά την άποψη του ΕΕΠΔ, όσο πιο γενικός είναι ο σκοπός που δικαιολογεί την πρόσβαση, τόσο πιο αυστηρές πρέπει να είναι οι παρεχόμενες εγγυήσεις. Οι γενικές εγγυήσεις ορίζονται λεπτομερώς κατωτέρω. Ακολουθώντας εξετάζεται η ειδική κατάσταση της Eurogol και της Eurojust.

4.2.2 Προϋποθέσεις παροχής πρόσβασης

1. Σε κάθε περίπτωση, η πρόσβαση αναγνωρίζεται μόνον εφόσον συνάδει με το γενικό σκοπό του SIS II και με τη νομική βάση του.

Αυτό σημαίνει στην πράξη ότι η πρόσβαση στα δεδομένα για τη μετανάστευση σύμφωνα με τον προτεινόμενο κανονισμό πρέπει να συμβάλλει στην υλοποίηση των πολιτικών που συνδέονται με την κυκλοφορία των προσώπων και αποτελούν μέρος του κεκτημένου Σένγκεν.

Ομοίως, η πρόσβαση στις καταχωρήσεις όπως ορίζεται στην απόφαση αποσκοπεί στην υποστήριξη της επιχειρησιακής συνεργασίας μεταξύ αστυνομικών και δικαστικών αρχών σε ποινικές υποθέσεις.

Στα πλαίσια αυτά, ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να επισημάνει το κεφάλαιο για στην πρόσβαση των υπηρεσιών που είναι αρμόδιες για την έκδοση πιστοποιητικών εγγραφής στα μητρώα (βλ. σημείο 4.6 κατωτέρω).

2. Η αναγκαιότητα της πρόσβασης στα δεδομένα του SIS II πρέπει να αιτιολογείται, καθώς και η αδυναμία ή η μεγάλη δυσκολία εξασφάλισης των δεδομένων με άλλους τρόπους με χαμηλότερο βαθμό παρέμβασης. Τα ζητήματα αυτά θα έπρεπε να αναλύονται στην αιτιολογική έκθεση η οποία, όπως προαναφέρθηκε, δυστυχώς δεν υπάρχει.
3. Η χρήση που επιφυλάσσεται στα δεδομένα πρέπει να ορίζεται ρητώς και με περιοριστικό τρόπο.

Λ.χ., οι αρχές που είναι υπεύθυνες για θέματα ασύλου έχουν πρόσβαση στα δεδομένα σχετικά με τη μετανάστευση «με σκοπό να εξακριβώνεται αν ένας αιτών άσυλο έχει παραμείνει παράνομα σε άλλο κράτος μέλος». Αντίθετα, η Eurogol και η Eurojust διαθέτουν πρόσβαση στα δεδομένα που περιέχονται σε ορισμένες κατηγορίες καταχωρήσεων «η οποία είναι απαραίτητη για την εκτέλεση των καθηκόντων τους»: η διαφορά αυτή δεν αιτιολογείται επαρκώς (βλ. κατωτέρω).

4. Οι όροι πρόσβασης πρέπει να ορίζονται με σαφήνεια και να είναι περιοριστικοί. Ειδικότερα, μόνο οι υπηρεσίες των ανωτέρω οργανισμών που έχουν καθήκον να διαχειρίζονται δεδομένα του SIS II πρέπει να έχουν πρόσβαση σε αυτό. Η υποχρέωση αυτή, η οποία ορίζεται στο άρθρο 40 της προτεινόμενης απόφασης και στο άρθρο 21.2 του προτεινόμενου κανονισμού, πρέπει να συμπληρώνεται από την υποχρέωση των εθνικών αρχών να διατηρούν ενημερωμένο κατάλογο των προσώπων που επιτρέπεται να έχουν πρόσβαση στο SIS II. Τα αυτά πρέπει να ισχύουν για την Eurogol και την Eurojust.

5. Το γεγονός ότι οι προαναφερόμενες αρχές διαθέτουν πρόσβαση στα δεδομένα του SIS II δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αιτιολογεί την εισαγωγή ή τη διατήρηση δεδομένων εντός του συστήματος τα οποία δεν χρησιμεύουν για τη συγκεκριμένη καταχώρηση. Δεν είναι δυνατή η προσθήκη νέων δεδομένων, διότι τα δεδομένα αυτά θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν από άλλα συστήματα πληροφοριών. Λ.χ. σύμφωνα με το άρθρο 39 της προτεινόμενης απόφασης εισάγονται στις καταχωρήσεις δεδομένα που αφορούν την αρχή που εισήγαγε την καταχώρηση. Τα δεδομένα αυτά δεν είναι απαραίτητα για τη διενέργεια μιας πράξης (σύλληψη, παρακολούθηση,...), και ο μόνος λόγος που θα μπορούσε να δικαιολογήσει την εισαγωγή τους είναι ότι ενδέχεται να είναι χρήσιμα για την Ευρωπόλ ή την Eurojust. Πρέπει να παρέχονται βάσιμοι λόγοι για την επεξεργασία των δεδομένων αυτών.

6. Το διάστημα διατήρησης των δεδομένων αυτών δεν μπορεί να παραταθεί εφόσον η παράταση αυτή δεν είναι αναγκαία για το σκοπό εισαγωγής των δεδομένων. Αυτό σημαίνει ότι, ακόμη και αν η Ευρωπόλ ή η Eurojust διαθέτουν πρόσβαση στα δεδομένα αυτά, δεν δικαιολογείται επαρκώς η διατήρησή τους εντός του συστήματος (λ.χ. μόλις εκδοθεί ένα αναζητούμενο πρόσωπο, τα δεδομένα πρέπει να διαγράφονται, ακόμη και αν ενδέχεται να είναι χρήσιμα για την Ευρωπόλ). Στην περίπτωση αυτή, επίσης, απαιτείται προσεκτική εποπτεία ώστε να εξασφαλίζεται η εφαρμογή της διάταξης αυτής από τις εθνικές αρχές.

4.2.3 Πρόσβαση της Ευρωπόλ και της Eurojust

α. Αιτιολόγηση της πρόσβασης

Το θέμα της πρόσβασης της Ευρωπόλ και της Eurojust σε ορισμένα δεδομένα του SIS πριν από την εισαγωγή τους ρυθμίζεται με την απόφαση της 24ης Φεβρουαρίου 2005 του Συμβουλίου⁽¹⁾. Μεταξύ όλων των αρχών που έχουν πρόσβαση στα δεδομένα για δικούς τους σκοπούς, η πρόσβαση των δύο ανωτέρω αρχών είναι εκείνη με το ευρύτερο περιεχόμενο. Μολονότι η χρήση των δεδομένων αυτών ορίζεται στο κεφάλαιο XII της απόφασης, οι λόγοι για τη χορήγηση της πρόσβασης δεν αιτιολογούνται επαρκώς, πολύ περισσότερο που τα καθήκοντα της Ευρωπόλ και της Eurojust ενδέχεται να διευρυνθούν με την πάροδο του χρόνου.

Ο ΕΕΠΔ παροτρύνει την Επιτροπή να ορίσει με περιοριστικό τρόπο τα καθήκοντα που αιτιολογούν την πρόσβαση της Ευρωπόλ και της Eurojust.

β. Περιορισμός των δεδομένων

Για να αποφεύγεται η αναζήτηση δεδομένων εκ μέρους της Ευρωπόλ και της Eurojust, και για να εξασφαλίζεται ότι η πρόσβασή τους περιορίζεται στα δεδομένα που είναι «απαραίτητα για τα καθήκοντά τους», η ΚΑΕ του Σένγκεν, στη γνωμοδότηση της 27ης Σεπτεμβρίου 2005 σχετικά με τις προτάσεις για το SIS II, πρότεινε να περιοριστεί η πρόσβαση της Ευρωπόλ και της Eurojust στα δεδομένα προσώπων εφόσον το

όνομά τους περιλαμβάνεται ήδη στα αρχεία των οργανισμών αυτών. Με τον τρόπο αυτό διασφαλίζεται ότι η διαβούλευση αφορά μόνο τις συναφείς καταχωρήσεις που τις αφορούν. Ο ΕΕΠΔ υποστηρίζει τη σύσταση αυτή.

γ. Πτυχές που αφορούν την ασφάλεια

Ο ΕΕΠΔ δέχεται με ικανοποίηση την υποχρέωση τήρησης μητρώου όλων των ανταλλαγών δεδομένων μεταξύ της Ευρωπόλ και Eurojust, καθώς και την απαγόρευση της αντιγραφής και της τηλεφόρτωσης τμημάτων του συστήματος.

Το άρθρο 56 της προτεινόμενης απόφασης προβλέπει «ένα ή δύο» σημεία πρόσβασης για την Ευρωπόλ και την Eurojust. Ενώ είναι κατανοητό ότι ένα κράτος μέλος μπορεί να χρειάζεται περισσότερα του ενός σημεία πρόσβασης, λόγω αποκεντρωμένης διάρθρωσης των αρμόδιων αρχών, το καθεστώς και οι δραστηριότητες της Ευρωπόλ και της Eurojust δεν δικαιολογούν ένα τέτοιο αίτημα. Εξάλλου πρέπει να τονιστεί ότι, από άποψη ασφάλειας, η αύξηση του αριθμού των σημείων πρόσβασης επιτείνει τον κίνδυνο καταχρήσεων, γι' αυτό πρέπει να αιτιολογείται με ακριβέστερα στοιχεία. Βάσει των ανωτέρω, λόγω έλλειψης πειστικών επιχειρημάτων, ο ΕΕΠΔ προτείνει να οριστεί ένα μόνο σημείο πρόσβασης για την Ευρωπόλ και τη Eurojust.

4.3. Διασύνδεση καταχωρήσεων

Σύμφωνα με το άρθρο 26 του κανονισμού και το άρθρο 46 της απόφασης, τα κράτη μέλη μπορούν να διασυνδέουν καταχωρήσεις σύμφωνα με την τους εθνική νομοθεσία, ώστε να εξακριβώνεται η σχέση μεταξύ δύο ή περισσότερων καταχωρήσεων.

Μολονότι η διασύνδεση μεταξύ καταχωρήσεων μπορεί να είναι χρήσιμες για τη διεξαγωγή ελέγχων (λ.χ. ένα ένταλμα σύλληψης για κλέφτη οχημάτων μπορεί να συσχετιστεί με ένα κλαπέν όχημα), η εισαγωγή συνδέσεων μεταξύ καταχωρήσεων είναι τυπικό χαρακτηριστικό των αστυνομικών μέσων έρευνας.

Η διασύνδεση καταχωρήσεων μπορεί να έχει ιδιαίτερα σημαντικές επιπτώσεις στα δικαιώματα του ενδιαφερομένου, ο οποίος δεν θα «αξιολογείται» πλέον βάσει δεδομένων που αφορούν μόνο τον ίδιο, αλλά βάσει του πιθανού συσχετισμού του με άλλα πρόσωπα. Τα στοιχεία προσώπων που συνδέονται με στοιχεία εγκληματιών ή καταζητούμενων προσώπων ενδέχεται να αντιμετωπιστούν με μεγαλύτερη υποψία από άλλα. Η διασύνδεση καταχωρήσεων αποτελεί εξάλλου μια διεύρυνση των δυνατοτήτων έρευνας που διαθέτει το SIS, διότι θα καταστήσει δυνατή την καταχώρηση υπόπτων για συμμετοχή σε συμμορίες ή δίκτυα (λ.χ. σε περίπτωση που ορισμένα δεδομένα για παράνομους μετανάστες συνδεθούν με δεδομένα λαθρεμπόρων). Τέλος, αφού οι διασυνδέσεις αυτές επαφίονται στην εθνική νομοθεσία, μπορεί να προκύψουν περιπτώσεις κατά τις οποίες ένα κράτος μέλος προβαίνει σε διασύνδεση στοιχείων που είναι παράνομη σε άλλο κράτος μέλος, με αποτέλεσμα εισάγονται «παράνομα» δεδομένα στο σύστημα.

⁽¹⁾ Απόφαση 2005/211/ΗΑ του Συμβουλίου, της 24ης Φεβρουαρίου 2005, για την εισαγωγή ορισμένων νέων λειτουργιών του συστήματος πληροφοριών Σένγκεν, συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, ΕΕ L 68 της 15.3.2005, σ. 44.

Στα συμπεράσματα του Συμβουλίου της 14ης Ιουνίου 2004 σχετικά με τις λειτουργικές απαιτήσεις του SIS II ορίζεται ότι κάθε σύνδεση πρέπει να διαθέτει μια σαφή λειτουργική απαίτηση, να βασίζεται σε μια σαφώς καθορισμένη σχέση και να συνάδει με την αρχή της αναλογικότητας. Επιπλέον, δεν θα πρέπει να θιγόνται τα δικαιώματα πρόσβασης. Πάντως, αφού η διασύνδεση καταχωρήσεων νομιστά επεξεργασία, πρέπει να συνάδει με τις διατάξεις της εθνικής νομοθεσίας για την εκτέλεση της οδηγίας 95/46/ΕΚ, καθώς και με τη σύμβαση 108.

Στις προτάσεις επαναλαμβάνεται ότι η ύπαρξη σύνδεσης δεν μπορεί να μεταβάλλει τα δικαιώματα πρόσβασης (πράγματι, σε αντίθετη περίπτωση, η ύπαρξη σύνδεσης θα επέτρεπε την πρόσβαση σε δεδομένα των οποίων η επεξεργασία δεν θα ήταν νόμιμη βάσει των διατάξεων της εθνικής νομοθεσίας, κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 6 της οδηγίας).

Ο ΕΕΠΔ τονίζει τη σημασία μιας συστατικής ερμηνείας του άρθρου 26 του προτεινόμενου κανονισμού και του άρθρου 46 της προτεινόμενης απόφασης. Ένας τρόπος να εξασφαλιστεί μια τέτοια ερμηνεία είναι να διασαφηνιστεί ότι οι αρχές που δεν διαθέτουν δικαίωμα πρόσβασης σε ορισμένες κατηγορίες δεδομένων δεν μπορούν να έχουν δυνατότητα σύνδεσης με τις κατηγορίες αυτές, αλλά ούτε να γνωρίζουν την ύπαρξη τέτοιων διασυνδέσεων. Η εμφάνιση δυνατότητας σύνδεσης (στην οθόνη) πρέπει να απαγορεύεται όταν δεν παρέχεται δυνατότητα πρόσβασης στα διασυνδεδεμένα στοιχεία.

Εξάλλου, ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να ζητηθεί η γνώμη του σχετικά με τα τεχνικά μέτρα που θα ληφθούν για τη διασφάλιση των ανωτέρω.

4.4. Καταχωρήσεις με σκοπό την άρνηση εισόδου

4.4.1. Λόγοι εισαγωγής καταχώρησης

Η χρήση «σημάτων για υπηκόους τρίτων χωρών με σκοπό την άρνηση εισόδου» (άρθρο 15 του κανονισμού) έχει σημαντικές επιπτώσεις στις ελευθερίες του ατόμου. Πράγματι, ένα άτομο που εντοπίζεται βάσει της διάταξης αυτής στερείται την πρόσβαση στο χώρο Σένγκεν επί σειράν ετών. Πρόκειται για τις συχνότερες καταχωρήσεις μέχρι στιγμής σε σχέση με εντοπισθέντα πρόσωπα. Λόγω των επιπτώσεων των καταχωρήσεων αυτών, καθώς και του αριθμού των ενδιαφερομένων, πρέπει να ληφθεί σημαντική μέριμνα κατά τη δημιουργία και εφαρμογή τους. Μολονότι τα ανωτέρω ισχύουν και για άλλες καταχωρήσεις, ο ΕΕΠΔ θα αφιερώσει ειδικό κεφάλαιο στις εν λόγω καταχωρήσεις διότι θέτουν ιδιαίτερα, συγκεκριμένα προβλήματα όσον αφορά τους λόγους εισαγωγής τους.

Η νέα καταχώρηση με σκοπό την άρνηση εισόδου έχει βελτιωθεί, αλλά δεν είναι εντελώς ικανοποιητική, ενώ βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε νομικές πράξεις που δεν έχουν ακόμη εγκριθεί και σε ορισμένες περιπτώσεις δεν έχουν ακόμη καν προταθεί.

Στις βελτιώσεις περιλαμβάνεται η ακριβέστερη διατύπωση των λόγων εισαγωγής των δεδομένων. Η τρέχουσα διατύπωση της σύμβασης του Σένγκεν έχει δημιουργήσει σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών σε σχέση με τον αριθμό προσώπων που εντοπίζονται δυνάμει του άρθρου 96 της σύμβασης. Η ΚΑΕ Σένγκεν πραγματοποίησε ολοκληρωμένη μελέτη⁽¹⁾ για το θέμα αυτό και κατέληξε στη διατύπωση συστάσεων οι οποίες αναφέρουν ότι «οι αρμόδιοι για τη χάραξη πολιτικής πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο της εναρμόνισης των λόγων που δικαιολογούν την εισαγωγή καταχωρήσεων στα διάφορα κράτη Σένγκεν».

Το προτεινόμενο άρθρο 15 έχει διατυπωθεί με περισσότερες λεπτομέρειες. Πρόκειται για θετική εξέλιξη.

Επιπλέον, στο άρθρο 15 παράγραφος 2 απαριθμούνται ορισμένες περιπτώσεις όπου δεν είναι δυνατή η εισαγωγή καταχωρήσεων για ορισμένα πρόσωπα, διότι διαμένουν νόμιμα στην επικράτεια ενός κράτους μέλους σύμφωνα με διάφορα καθεστώτα. Μολονότι τα ανωτέρω προκύπτουν από την τρέχουσα διατύπωση της σύμβασης Σένγκεν, στην πράξη έχει διαπιστωθεί ότι η εφαρμογή του συγκεκριμένου μηχανισμού ποικίλλει μεταξύ κρατών μελών. Για τους λόγους αυτούς θα ήταν σκόπιμη μια διασαφήνιση.

Εντούτοις, η ανωτέρω διάταξη αντιμετωπίζει σοβαρή κριτική, διότι βασίζεται σε σημαντικό βαθμό σε ένα κείμενο που δεν έχει ακόμη εγκριθεί, ήτοι την οδηγία «για τον επαναπατρισμό».

Μετά την έγκριση των προτάσεων για το SIS II, η Επιτροπή πρότεινε (την 1η Σεπτεμβρίου 2005) μια «οδηγία για τα κοινά πρότυπα και τις κοινές διαδικασίες στα κράτη μέλη όσον αφορά την επιστροφή υπηκόων τρίτων χωρών σε παράνομη κατάσταση». Εντούτοις, το κείμενο αυτό δεν μπορεί να θεωρηθεί ως νομική βάση για την εισαγωγή δεδομένων στο σύστημα, καθόσον δεν έχει ακόμη εγκριθεί. Η εν λόγω διάταξη αντιβαίνει προς το άρθρο 8 της ΕΣΠΔΑ, αφού η παραβίαση της ιδιωτικής ζωής των ατόμων πρέπει να βρίσκει έρεισμα, μεταξύ άλλων, σε σαφή και προσήχη νομοθεσία.

Για τους ανωτέρω λόγους, ο ΕΕΠΔ καλεί την Επιτροπή είτε να αποσύρει τη διάταξη αυτή ή να την αναδιατυπώσει κατά τρόπον ώστε να καθίσταται δυνατή η ενημέρωση των προσώπων για τα συγκεκριμένα μέτρα που μπορούν να λάβουν οι αρχές κατ' αυτών, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας.

4.4.2. Πρόσβαση στις θετικές απαντήσεις του άρθρου 15

Το άρθρο 18 ορίζει ποιες αρχές διαθέτουν πρόσβαση στις ανωτέρω καταχωρήσεις και για ποιο σκοπό. Το άρθρο 18 παράγραφοι 1 και 2 ορίζει ποιες αρχές έχουν πρόσβαση σε καταχωρήσεις που έχουν εισαχθεί βάσει της οδηγίας για τον επαναπατρισμό. Για τις διατάξεις αυτές ισχύει το σχόλιο που διατυπώνεται ανωτέρω.

(1) Έκθεση της Κοινής Αρχής Ελέγχου Σένγκεν για τον έλεγχο της χρήσης των καταχωρήσεων του άρθρου 96 στο SIS, Βρυξέλλες, 20 Ιουνίου 2005.

Δυνάμει του άρθρου 18 παράγραφος 3 του προτεινόμενου κανονισμού παρέχεται δικαίωμα πρόσβασης στις αρχές που είναι αρμόδιες για την αναγνώριση του καθεστώτος του πρόσφυγα σύμφωνα με πρόταση οδηγίας που δεν έχει ακόμη υποβληθεί. Καθότι δεν διατίθεται σχετικό κείμενο, ο ΕΕΠΔ επαναλαμβάνει τα σχόλια που διατυπώνει ανωτέρω.

4.4.3. Διάστημα διατήρησης των καταχωρήσεων του άρθρου 15

Σύμφωνα με το άρθρο 20, οι καταχωρήσεις δεν πρέπει να διατηρούνται για περίοδο μεγαλύτερη από το χρονικό διάστημα της άρνησης εισόδου το οποίο ορίζεται στην απόφαση (για την απομάκρυνση ή την επιστροφή). Η διάταξη αυτή συνάδει με τους κανόνες για την προστασία των δεδομένων. Επιπλέον, οι καταχωρήσεις απαλείφονται αυτόματα μετά την παρέλευση 5 ετών, εκτός εάν το κράτος μέλος που έχει εισαγάγει τα στοιχεία στο SIS II λάβει διαφορετική απόφαση.

Με κατάλληλη εποπτεία σε εθνική κλίμακα πρέπει να εξασφαλίζεται ότι δεν πραγματοποιείται αυτόματα και αδικαιολόγητη παράταση του χρόνου διατήρησης, και ότι τα κράτη μέλη απαλείφουν τα στοιχεία πριν από τη λήξη της πενταετίας εφόσον προβλέπεται μικρότερο διάστημα διατήρησης.

4.5. Χρονικό διάστημα διατήρησης

Μολονότι η αρχή της διατήρησης δεν μεταβάλλεται (μια καταχώρηση πρέπει εν γένει να διαγράφεται από το SIS II μόλις εκτελεστεί η προβλεπόμενη ενέργεια), οι προτάσεις αποσκοπούν να παρατείνουν γενικά το διάστημα διατήρησης.

Η σύμβαση του Σένγκεν προβλέπει επανεξέταση της σκοπιμότητας για συνέχιση της διατήρησης των δεδομένων τρία έτη το αργότερο από την εισαγωγή τους (ή ένα έτος για τα δεδομένα που έχουν εισαχθεί με σκοπό τη διακριτική παρακολούθηση). Οι νέες προτάσεις προβλέπουν αυτόματη διαγραφή (με πιθανότητα ένστασης εκ μέρους του κράτους μέλους που εισήγαγε την καταχώρηση) μετά την παρέλευση 5 ετών για τα στοιχεία σχετικά με τη μετανάστευση, 10 ετών για τα στοιχεία που αφορούν σύλληψη, αναζητούμενα πρόσωπα και πρόσωπα που αναζητούνται στα πλαίσια δικαστικών διαδικασιών, και παρέλευση 3 ετών για τα πρόσωπα που τίθενται υπό διακριτική παρακολούθηση.

Μολονότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται καταρχήν να διαγράφουν τα δεδομένα αφού εκπληρωθεί ο σκοπός της καταχώρησης, σημειώνεται σημαντική παράταση της μέγιστης περιόδου διατήρησής τους (τριπλασιασμός της στις περισσότερες περιπτώσεις), χωρίς να παρέχεται ουδεμία δικαιολογία εκ μέρους της Επιτροπής. Στην περίπτωση των δεδομένων για τη μετανάστευση, μπορεί κανείς απλώς να μαντέψει ότι το διάστημα 5 ετών συνδέεται με τη διάρκεια της απαγόρευσης εισόδου, όπως προτείνεται στο σχέδιο οδηγίας για τον επαναπατρισμό. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις, ο ΕΕΠΔ δεν ενημερώθηκε ως προς την ενδεχόμενη αιτιολόγησή τους.

Οι επιπτώσεις για τη ζωή των ενδιαφερομένων τα στοιχεία των οποίων έχουν εισαχθεί στο SIS μπορεί να είναι σημαντικές. Η κατάσταση προκαλεί ιδιαίτερη ανησυχία σε περίπτωση καταχωρήσεων για διακριτική παρακολούθηση ή για ειδικούς ελέγχους, αφού η εισαγωγή τέτοιων καταχωρήσεων μπορεί να στηρίζεται σε απλή υπόνοια.

Ο ΕΕΠΔ ζητεί να αιτιολογηθεί ευλόγως η παράταση του χρόνου διατήρησης τέτοιων δεδομένων. Σε περίπτωση απουσίας πειστικής αιτιολογίας, ο ΕΕΠΔ προτείνει να μειωθεί το προβλεπόμενο διάστημα σε εκείνο που ισχύει επί του παρόντος, ιδίως για καταχωρήσεις με σκοπό τη διακριτική παρακολούθηση ή τον ειδικό έλεγχο.

4.6. Πρόσβαση αρχών που είναι αρμόδιες για την έκδοση πιστοποιητικών καταχώρησης οχημάτων

Το κυριότερο ζήτημα είναι η επιλογή μιας αμφισβητήσιμης νομικής βάσης. Η Επιτροπή δεν δικαιολογεί με πειστικότητα τη χρησιμοποίηση νομικής βάσης από το κεφάλαιο «Μεταφορές» (πρώτος πυλώνας) για ένα μέτρο που θα επιτρέψει την πρόσβαση διοικητικών αρχών στο SIS με σκοπό την πρόληψη και την καταπολέμηση του εγκλήματος (λαθρεμπόριο κλαπέντων οχημάτων). Η αναγκαιότητα ισχυρής αιτιολόγησης και στέρεης νομικής βάσης για την άδεια πρόσβασης στο SIS II αναλύεται στο σημείο 4.2.2 της παρούσας γνωμοδότησης.

Ο ΕΕΠΔ παραπέμπει στα σχετικά σχόλια που διατύπωσε η ΚΑΕ του Σένγκεν στη γνωμοδότησή της σχετικά με την προτεινόμενη νομική βάση για το SIS II. Ιδίως η πρόταση της ΚΑΕ του Σένγκεν να τροποποιηθεί η προτεινόμενη απόφαση για να συμπεριλάβει την πρόσβαση των αρχών αυτών πρέπει να εφαρμοστεί.

5. ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ

Μια σαφής περιγραφή και ένας σαφής καταμερισμός καθηκόντων στα πλαίσια του SIS II είναι σημαντικό ζήτημα όχι μόνο για την εύρυθμη λειτουργία του συστήματος, αλλά και για την εποπτεία. Ο ορισμός εποπτικών αρμοδιοτήτων θα προκύψει από την περιγραφή των καθηκόντων. Για το λόγο αυτό είναι αναγκαία η ύπαρξη απόλυτης σαφήνειας.

5.1. Ρόλος της Επιτροπής

Ο ΕΕΠΔ υποδέχεται με ικανοποίηση το κεφάλαιο III των δύο προτάσεων για το ρόλο και τις αρμοδιότητες της Επιτροπής σε σχέση με το SIS II (ρόλος «διαχείρισης λειτουργίας»). Η πρόταση για το VIS δεν χαρακτηριζόταν από ανάλογη σαφήνεια. Εντούτοις, το εν λόγω κεφάλαιο δεν αρκεί για να καθορίσει με σαφήνεια το ρόλο της Επιτροπής. Σύμφωνα με το κεφάλαιο 9 της παρούσας γνωμοδότησης, η Επιτροπή συμμετέχει επίσης στην υλοποίηση και τη διαχείριση του συστήματος μέσω της διαδικασίας της επιτροπολογίας.

Στον τομέα της προστασίας των δεδομένων, αναγνωρίζεται ήδη ο ρόλος της Επιτροπής ως υπεύθυνης για τη λειτουργική διαχείριση των συστημάτων VIS και Eurodac. Σε συνδυασμό με το μείζονα ρόλο της στην ανάπτυξη και συντήρηση του συστήματος, πρέπει να της ανατεθεί ο ρόλος ελεγκτή *sui generis*. Όπως αναφέρθηκε ήδη στη γνωμοδότηση του ΕΕΔΠ σχετικά με το VIS, ο ρόλος της Επιτροπής υπερβαίνει το ρόλο χειριστή, αλλά είναι πιο περιορισμένος σε σχέση με το ρόλο ενός συνήθους ελεγκτή, αφού η Επιτροπή δεν έχει πρόσβαση στα δεδομένα του SIS II.

Καθότι το SIS II θα οικοδομηθεί βάσει ορισμένων πολύπλοκων συστημάτων, ορισμένα από τα οποία θα στηρίζονται σε νέες τεχνολογίες, ο ΕΕΠΔ επιμένει ότι πρέπει να ενισχυθεί η ευθύνη της Επιτροπής για τη διατήρηση της συνεχούς αναβάθμισης του συστήματος μέσω της υλοποίησης των καλύτερων διαθέσιμων τεχνολογιών για την ασφάλεια και την προστασία δεδομένων.

Βάσει των ανωτέρω, θα πρέπει να προστεθεί στο άρθρο 12 των προτάσεων ότι η Επιτροπή οφείλει να υποβάλλει τακτικά προτάσεις για την εφαρμογή νέων και ιδιαίτερα προηγμένων τεχνολογιών στο σχετικό τομέα. Με τον τρόπο αυτό θα βελτιωθεί το επίπεδο προστασίας και ασφάλειας και θα διευκολυνθεί το έργο των εθνικών αρχών που έχουν πρόσβαση στα σχετικά δεδομένα.

5.2. Ρόλος των κρατών μελών

Ο ρόλος των κρατών μελών δεν καθορίζεται σαφώς διότι είναι δύσκολο να γνωρίζει κανείς ποια αρχή ή ποιες αρχές θα αναλάβουν το ρόλο ελεγκτή των δεδομένων.

Στις προτάσεις ορίζεται ο ρόλος των εθνικών γραφείων SIS II (για να εξασφαλίζεται η πρόσβαση των αρμόδιων αρχών στο SIS II), καθώς και ο ρόλος των αρχών των γραφείων SIRENE (για να εξασφαλίζεται η ανταλλαγή του συνόλου των συμπληρωματικών πληροφοριών). Τα κράτη μέλη πρέπει εξάλλου να εξασφαλίζουν επίσης τη λειτουργία και την ασφάλεια των «NS» («εθνικά συστήματα»). Δεν είναι σαφές αν αυτή η τελευταία αρμοδιότητα θα ανατεθεί σε μια από τις ανωτέρω αρχές. Σε κάθε περίπτωση, το ζήτημα πρέπει να αποσαφηνιστεί.

Όσον αφορά την προστασία των δεδομένων, η Επιτροπή και τα κράτη μέλη πρέπει να θεωρούνται από κοινού ως ελεγκτές, καθένας εκ των οποίων θα έχει χωριστές αρμοδιότητες. Η αναγνώριση αυτών των συμπληρωματικών αποστολών είναι ο μόνος τρόπος να μην μείνει κανένα τμήμα των δραστηριοτήτων του SIS II χωρίς εποπτεία.

6. ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΚΑΤΑΧΩΡΗΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

6.1. Ενημέρωση

6.1.1. Προτεινόμενος κανονισμός

Το άρθρο 28 του προτεινόμενου κανονισμού προβλέπει το δικαίωμα της ενημέρωσης του ενδιαφερομένου, ιδίως βάσει του

άρθρου 10 της οδηγίας 95/46. Η μεταβολή αυτή είναι ευπρόσδεκτη σε σχέση με την κρατούσα κατάσταση, όπου δεν προβλέπεται ρητά στη σύμβαση το δικαίωμα ενημέρωσης. Εντούτοις, υπάρχουν περιθώρια βελτίωσης των κατωτέρω σημείων.

Πρέπει να προστεθούν ορισμένες πληροφορίες στον κατάλογο, ώστε να εξασφαλιστεί μια δίκαιη αντιμετώπιση του ενδιαφερομένου ('). Οι πληροφορίες αυτές πρέπει να αφορούν το χρόνο διατήρησης των δεδομένων, την εξασφάλιση του δικαιώματος αίτησης αναθεώρησης ή την άσκηση έφεσης κατά της απόφασης δημιουργίας καταχώρησης (για ορισμένες περιπτώσεις, βλ. άρθρο 15 παράγραφος 3 του προτεινόμενου κανονισμού), τη δυνατότητα συνδρομής εκ μέρους της αρχής προστασίας δεδομένων και τη δυνατότητα έννομων μέσων.

Στον προτεινόμενο κανονισμό δεν ορίζεται η δεδομένη στιγμή κατά την οποία πρέπει να παρέχονται οι πληροφορίες. Ως εκ τούτου, ο ενδιαφερόμενος μπορεί να στερηθεί τη δυνατότητα άσκησης των δικαιωμάτων του. Για να προληφθεί μια τέτοια κατάσταση, ο κανονισμός πρέπει να προβλέπει τότε να παρέχονται πληροφορίες από την αρχή που δημιούργησε την καταχώρηση.

Μια πρακτική λύση θα ήταν να προστίθενται πληροφορίες σχετικά με την καταχώρηση στην απόφαση που στοιχειοθετεί την καταχώρηση, η οποία μπορεί να λαμβάνεται από δικαστική ή διοικητική αρχή και να θεμελιώνεται σε ενδεχόμενη απειλή κατά της δημόσιας ασφάλειας (...) ή μια απόφαση για επιστροφή ή απομάκρυνση συνυποδεδειγμένη από απαγόρευση επανεισόδου. Τα ανωτέρω πρέπει να προστεθούν στο άρθρο 28 του κανονισμού.

6.1.2. Η προτεινόμενη απόφαση

Στο άρθρο 50 της απόφασης ορίζεται ότι οι πληροφορίες διαβιβάζονται κατόπιν αιτήσεως του ενδιαφερομένου και αναφέρονται οι πιθανοί λόγοι βάσει των οποίων δεν παρέχεται πληροφόρηση. Τυχόν περιορισμοί του δικαιώματος αυτού είναι βεβαίως κατανοητοί, εφόσον ληφθούν υπόψη η φύση των δεδομένων και το γενικό πλαίσιο επεξεργασίας τους.

Ωστόσο, το δικαίωμα ενημέρωσης δεν πρέπει να προϋποθέτει την υποβολή αίτησης του ενδιαφερομένου (στην περίπτωση αυτή θα επρόκειτο μάλλον για τον ορισμό της αίτησης πρόσβασης). Μπορεί να υποτεθεί ότι η ανάγκη «αίτησης» για παροχή πληροφοριών δικαιολογείται σε περιπτώσεις όπου ο ενδιαφερόμενος δεν μπορεί να ενημερωθεί διότι δεν έχει εντοπιστεί.

Το πρόβλημα αυτό μπορεί να αντιμετωπιστεί καλύτερα με την προσθήκη μιας εξαίρεσης στο δικαίωμα ενημέρωσης σε περίπτωση που η παροχή πληροφοριών αποδεικνύεται αδύνατη ή προϋποθέτει δυσανάλογη προσπάθεια. Το άρθρο 50 της απόφασης πρέπει να τροποποιηθεί αναλόγως.

(') Για το ίδιο θέμα βλ. γνωμοδότηση του ΕΕΠΔ σχετικά με την εγκατάσταση του συστήματος πληροφοριών σχετικά με τις θεωρήσεις, σημείο 3.10.1.

Η λύση αυτή συνάδει επίσης με την εφαρμογή του σχεδίου απόφασης για την προστασία δεδομένων του τρίτου πυλώνα.

6.2. Πρόσβαση

Τόσο ο προτεινόμενος κανονισμός όσο και η προτεινόμενη απόφαση θέτουν προθεσμίες για την απάντηση στις αιτήσεις πρόσβασης. Πρόκειται για θετική εξέλιξη. Εντούτοις, αφού η διαδικασία για την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης καθορίζεται σε εθνική κλίμακα, γεννάται το ερώτημα μήπως οι προθεσμίες που ορίζονται στις προτάσεις μπορούν να έχουν επιπτώσεις στις τρέχουσες διαδικασίες, ιδίως σε περίπτωση που τα κράτη μέλη διαθέτουν μικρότερες προθεσμίες για να απαντήσουν σε μια αίτηση πρόσβασης. Θα πρέπει να διασαφηνιστεί ότι θα πρέπει να εφαρμόζονται οι προθεσμίες που εξυπηρετούν καλύτερα το συμφέρον του ενδιαφερομένου.

6.2.1. Προτεινόμενος κανονισμός

Αξίζει να σημειωθεί ότι ο προτεινόμενος κανονισμός δεν περιέχει αναφορά στον περιορισμό του δικαιώματος πρόσβασης («Η ανακάλυψη πληροφοριών προς το πρόσωπο το οποίο αφορούν τα δεδομένα απορρίπτεται εάν είναι ικανή να βλάψει την εκτέλεση του ενταλαμένου νόμιμου έργου της καταχώρησης ή την προστασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών τρίτων») όπως ορίζονται επί του παρόντος στη σύμβαση Σένγκεν.

Ωστόσο, αυτό ίσως οφείλεται στη δυνατότητα εφαρμογής της οδηγίας 95/46/ΕΚ, η οποία προβλέπει στο άρθρο 13 τη δυνατότητα να ισχύουν εξαιρέσεις στην εθνική νομοθεσία. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να σημειωθεί ότι η χρήση του άρθρου 13 στην εθνική νομοθεσία για τον περιορισμό του δικαιώματος πρόσβασης πρέπει σε κάθε περίπτωση να συνάδει με το άρθρο 8 της Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και να χρησιμοποιείται σε περιορισμένο αριθμό περιπτώσεων.

6.2.2. Η προτεινόμενη απόφαση

Η προτεινόμενη απόφαση περιορίζει το δικαίωμα πρόσβασης βάσει της διατύπωσης της σύμβασης Σένγκεν. Η προτεινόμενη απόφαση-πλαίσιο περιλαμβάνει κατ' ουσία τους ίδιους περιορισμούς του δικαιώματος πρόσβασης, οπότε η έκδοση της νομικής πράξης δεν συνεπάγεται σημαντικές διαφορές στον τομέα αυτό.

Καθότι σε πολλά κράτη μέλη η πρόσβαση σε δεδομένα που αφορούν την επιβολή του νόμου είναι «έμμεση» (ασκείται μέσω της εθνικής αρχής προστασίας δεδομένων), θα ήταν χρήσιμο να προβλεπεται η υποχρέωση των αρχών που είναι υπεύθυνες για τη προστασία των δεδομένων να συνεργάζονται στενά κατά την άσκηση του δικαιώματος πρόσβασης.

6.3. Δικαίωμα επανεξέτασης της απόφασης για την εισαγωγή καταχώρησης και δικαίωμα άσκησης ενδίκων μέσων κατ' αυτής

Το άρθρο 15 παράγραφος 3 του κανονισμού θεσπίζει το δικαίωμα επανεξέτασης ή προσβολής της απόφασης καταχώρησης ενώπιον

δικαστικής αρχής όταν η απόφαση αυτή λαμβάνεται από διοικητική αρχή. Η προσθήκη αυτή βελτιώνει την τρέχουσα διατύπωση της Σύμβασης του Σένγκεν.

Με τον τρόπο αυτό υπογραμμίζεται η ανάγκη πλήρους και έγκαιρης ενημέρωσης του ενδιαφερομένου σύμφωνα με το σημείο 6.1: χωρίς τις πληροφορίες αυτές, το νέο δικαίωμα δεν βρίσκει εφαρμογή στην πράξη.

6.4. Έννομα μέσα

Το άρθρο 30 του προτεινόμενου κανονισμού και το άρθρο 52 της προτεινόμενης απόφασης προβλέπουν το δικαίωμα άσκησης προσφυγής ενώπιον των δικαστικών αρχών οιαδήποτε κράτους μέλους σε περίπτωση που απορριφθεί η αίτηση του ενδιαφερομένου για την πρόσβαση, διόρθωση ή διαγραφή δεδομένων και για ενημέρωση ή αποζημίωση.

Από τη διατύπωση του σχετικού εδαφίου («κάθε πρόσωπο που βρίσκεται στο έδαφος κάθε κράτους μέλους») συνάγεται ότι απαιτείται η φυσική παρουσία του ενδιαφερομένου στο έδαφος και για να ασκήσει ένδικο μέσο ενώπιον των δικαστηρίων. Αυτός ο εδαφικός περιορισμός δεν δικαιολογείται και θα μπορούσε να εμποδίσει την άσκηση του δικαιώματος έννομου μέσου αφού σε πολλές περιπτώσεις ο ενδιαφερόμενος ενδέχεται να ασκήσει ένδικο μέσο ακριβώς λόγω της άρνησης εισόδου στο χώρο Σένγκεν. Επιπλέον, όσον αφορά το προτεινόμενο κανονισμό, εφόσον η οδηγία είναι ο γενικός νόμος, πρέπει να ληφθεί υπόψη το άρθρο 22 της οδηγίας, το οποίο ορίζει ότι «κάθε πρόσωπο» έχει δικαίωμα να ασκήσει ένδικο μέσο ανεξαρτήτως του τόπου διαμονής του. Η προτεινόμενη απόφαση-πλαίσιο δεν περιέχει εδαφικό περιορισμό. Ο ΕΕΠΔ προτείνει να απαλειφθεί ο εδαφικός περιορισμός από το άρθρο 30 και το άρθρο 52.

7. ΕΠΟΠΤΕΙΑ

7.1. Εισαγωγική παρατήρηση: καταμερισμός ευθυνών

Στις προτεινόμενες νομικές πράξεις προβλέπεται ο καταμερισμός των καθηκόντων εποπτείας μεταξύ των εθνικών εποπτικών αρχών⁽¹⁾ και του ΕΕΠΔ, ανάλογα με το πεδίο εφαρμογής των αρμοδιοτήτων τους. Τούτο συνάδει με την προσέγγιση των προτεινόμενων νομοθετημάτων στο εφαρμοστέο δίκαιο και τις αρμοδιότητες για τη λειτουργία και τη χρήση του SIS II, καθώς και με την ανάγκη αποτελεσματικής εποπτείας.

Βάσει των ανωτέρω, ο ΕΕΠΔ υποδέχεται με ικανοποίηση την προσέγγιση αυτή ως έχει στο άρθρο 31 του προτεινόμενου κανονισμού και στο άρθρο 53 της προτεινόμενης απόφασης. Ωστόσο, για μια καλύτερη κατανόηση και διασαφήνιση των αντίστοιχων καθηκόντων, ο ΕΕΠΔ προτείνει να χωριστεί κάθε άρθρο ώστε να περιέχει σειρά διατάξεων που κάθε μια τους θα αφορά ένα συγκεκριμένο επίπεδο εποπτείας, όπως στην πρόταση για το VIS.

⁽¹⁾ Οι εποπτεύουσες αρχές για την Ευρώπη και τη Eurojust συμμετέχουν επίσης, αλλά η συμμετοχή τους είναι πιο περιορισμένη.

7.2. Εποπτεία εκ μέρους των εθνικών εποπτικών αρχών

Σύμφωνα με το άρθρο 31 του προτεινόμενου κανονισμού και του άρθρου 53 της προτεινόμενης απόφασης, κάθε κράτος μέλος οφείλει να εξασφαλίζει τον έλεγχο της νομιμότητας της διαδικασίας που αφορά τα προσωπικά δεδομένα του SIS II εκ μέρους μιας ανεξάρτητης αρχής.

Το άρθρο 53 της προτεινόμενης απόφασης προσθέτει το δικαίωμα καθενός να ζητεί από την εποπτεύουσα αρχή να ελέγχει τη νομιμότητα της διαδικασίας των δεδομένων που τον αφορούν. Παρόμοια διάταξη δεν έχει περιληφθεί στον προτεινόμενο κανονισμό, αφού η οδηγία ισχύει ως γενικός νόμος. Συνεπώς, θα πρέπει να θεωρηθεί ότι οι εθνικές αρχές προστασίας των δεδομένων μπορούν να ασκούν, όσον αφορά το SIS II, όλες τις αρμοδιότητές τους βάσει του άρθρου 28 της οδηγίας 95/46/ΕΚ, μεταξύ δε αυτών να ελέγχουν τη νομιμότητα της επεξεργασίας δεδομένων. Το άρθρο 31 παράγραφος 1 του κανονισμού αποσαφηνίζει την αποστολή των εθνικών εποπτευουσών αρχών, αλλά δεν μπορεί να αποτελεί περιορισμό στις εξουσίες αυτές. Η αναγνώριση των αρμοδιοτήτων αυτών πρέπει να διασαφηνιστεί στο κείμενο του προτεινόμενου κανονισμού.

Όσον αφορά την προτεινόμενη απόφαση, καθορίζει διευρυμένα καθήκοντα για τις εθνικές εποπτεύουσες αρχές διότι διέπεται από διαφορετικό γενικό νόμο. Ωστόσο, δεν είναι ορθό να ανατίθενται διαφορετικές αποστολές και αρμοδιότητες στις εποπτεύουσες αρχές ανάλογα με την κατηγορία των δεδομένων που υποβάλλονται σε επεξεργασία, ενώ είναι πολύ δύσκολο να εφαρμοστούν οι σχετικές διατάξεις στην πράξη. Συνεπώς, οι αρχές προστασίας δεδομένων δεν πρέπει να αναλάβουν νέες αρμοδιότητες με ανάθεση των ιδίων εξουσιών στο κείμενο της προτεινόμενης απόφασης ή μέσω παραπομπής σε άλλο γενικό νόμο (ειδικότερα στην απόφαση-πλαίσιο για την προστασία των δεδομένων του τρίτου πυλώνα).

7.3. Εποπτεία εκ μέρους του ΕΕΠΔ

Ο ΕΕΠΔ ελέγχει κατά πόσον οι δραστηριότητες της Επιτροπής όσον αφορά την επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα διεξάγονται σύμφωνα με τις διατάξεις των προτεινόμενων νομοθετικών πράξεων. Ομοίως, ο ΕΕΠΔ πρέπει να μπορεί να ασκεί όλες τις αρμοδιότητές του όπως ορίζονται στον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001, λαμβάνοντας ωστόσο υπόψη τις περιορισμένες εξουσίες της Επιτροπής σε σχέση με τα ίδια τα δεδομένα.

Αξίζει να προστεθεί ότι, σύμφωνα με το άρθρο 46 παράγραφος στ) του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001, ο ΕΠΠΔ «συνεργάζεται με τις εθνικές αρχές ελέγχου στο μέτρο που αυτό απαιτείται για την άσκηση των αντίστοιχων καθηκόντων τους». Η συνεργασία με τα κράτη μέλη στον τομέα της εποπτείας του SIS II δεν διέπεται μόνο από τις προτάσεις, αλλά και από τον κανονισμό (ΕΚ) αριθ. 45/2001.

7.4. Κοινή εποπτεία

Στα προτεινόμενα νομοθετήματα αναγνωρίζεται η ανάγκη συντονισμού των δραστηριοτήτων εποπτείας διαφόρων αρχών που συμμετέχουν σε αυτή. Σύμφωνα με το άρθρο 31 του προτεινόμενου κανονισμού και το άρθρο 53 της προτεινόμενης απόφασης, «οι εθνικές αρχές ελέγχου και ο Ευρωπαϊός Επόπτης Προστασίας Δεδομένων συνεργάζονται στενά μεταξύ τους. Ο Ευρωπαϊός Επόπτης Προστασίας Δεδομένων συγκαλεί σύσκεψη για το θέμα αυτό τουλάχιστον άπαξ ετησίως».

Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για την πρόταση αυτή, η οποία περιέχει κατ' ουσία τα αναγκαία στοιχεία για την καθιέρωση της συνεργασίας — η οποία έχει πράγματι καίρια σημασία — μεταξύ των αρχών που είναι υπεύθυνες για την εποπτεία σε εθνική και ευρωπαϊκή κλίμακα. Πρέπει να τονιστεί ότι οι προτεινόμενες νομοθετικές πράξεις προβλέπουν μία τουλάχιστον συνεδρίαση ανά έτος, αλλά η συχνότητα αυτή θεωρείται ως το ελάχιστο όριο.

Ωστόσο, οι ανωτέρω διατάξεις (ήτοι το άρθρο 31 του προτεινόμενου κανονισμού και το άρθρο 53 της προτεινόμενης απόφασης) θα μπορούσαν να διασαφηνίζουν το περιεχόμενο του εν λόγω συντονισμού. Η ΚΑΕ είναι αρμόδια να εξετάζει τα προβλήματα ερμηνείας και εφαρμογής της Σύμβασης, να μελετά τυχόν προβλήματα κατά την άσκηση της ανεξάρτητης εποπτείας ή του δικαιώματος πρόσβασης και να καταρτίζει εναρμονισμένες προτάσεις για κοινές λύσεις στα προβλήματα που ανακύπτουν.

Οι νέες προτάσεις δεν πρέπει να οδηγούν στη συρρίκνωση του ισχύοντος πεδίου εφαρμογής της κοινής εποπτείας. Εφόσον είναι σαφές ότι οι αρχές που είναι αρμόδιες για την προστασία των δεδομένων του SIS II μπορούν να ασκούν όλες τις αρμοδιότητες εποπτείας που προβλέπονται από την οδηγία, η συνεργασία τους μπορεί να καλύπτει ευρείς τομείς της εποπτείας του SIS II, μεταξύ δε άλλων τα καθήκοντα της υπάρχουσας ΚΑΕ του άρθρου 115 της σύμβασης Σένγκεν.

Ωστόσο, για να καταστεί το ανωτέρω ζήτημα απολύτως σαφές, θα ήταν χρήσιμο να προστεθεί ρητή αναφορά στις προτάσεις.

8. ΑΣΦΑΛΕΙΑ

Η διαχείριση και διατήρηση του βέλτιστου επιπέδου ασφάλειας για το SIS II αποτελεί θεμελιώδη απαίτηση για τη διασφάλιση κατάλληλης προστασίας των προσωπικών δεδομένων που διατηρούνται στη βάση δεδομένων. Για να επιτευχθεί αυτό το ικανοποιητικό επίπεδο προστασίας πρέπει να υπάρχουν εγγυήσεις σχετικά με την αντιμετώπιση τυχόν κινδύνων που συνδέονται με την υποδομή του συστήματος και τα πρόσωπα που ασχολούνται με αυτή. Το θέμα αυτό περιλαμβάνεται σε διάφορα τμήματα των προτάσεων και χρήζει βελτιώσεων.

Τα άρθρα 10 και 13 των προτάσεων περιλαμβάνουν διάφορα μέτρα για την ασφάλεια των δεδομένων και καθορίζουν ποια είδη καταχρήσεων πρέπει να απαγορεύονται. Ο ΕΠΠΑ εκφράζει την ικανοποίησή του διότι στα άρθρα αυτά έχουν περιληφθεί διατάξεις για συστηματική (αυτο-)αξιολόγηση των μέτρων ασφαλείας.

Ωστόσο, το άρθρο 59 της προτεινόμενης απόφασης και το άρθρο 34 του προτεινόμενου κανονισμού, τα οποία αναφέρονται στον έλεγχο και την αξιολόγηση, δεν πρέπει να αφορούν μόνο τους επιδιωκόμενους στόχους όσον αφορά την απόδοση, τη σχέση κόστους-αποτελέσματος και την ποιότητα των υπηρεσιών, αλλά επίσης να συνάδουν με τις νομικές απαιτήσεις, ιδίως στον τομέα της προστασίας των δεδομένων. Ως εκ τούτου, ο ΕΕΠΑ συνιστά να επεκταθεί το πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω άρθρων στην εποπτεία και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με τη νομιμότητα της επεξεργασίας.

Επιπλέον, συμπληρωματικά προς το άρθρο 10 παράγραφος 1) στοιχείο στ) ή το άρθρο 18 της προτεινόμενης απόφασης και το άρθρο 17 του προτεινόμενου κανονισμού σχετικά με τα άτομα που εξουσιοδοτούνται δεόντως να έχουν πρόσβαση στα δεδομένα, πρέπει να προστεθεί ότι τα κράτη μέλη (καθώς και η Ευρωπόλ και η Eurojust) πρέπει να εξασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα των επακριβών χαρακτηριστικών των χρηστών (τα οποία πρέπει να είναι στη διάθεση των εθνικών αρχών εποπτείας με σκοπό τον έλεγχο). Εκτός από τα ανωτέρω χαρακτηριστικά των χρηστών, πρέπει να καταρτιστεί πλήρης κατάλογος των ταυτοτήτων των χρηστών και να ενημερώνονται διαρκώς από τα κράτη μέλη. Το αυτό ισχύει *mutatis mutandis* για την Επιτροπή.

Τα εν λόγω μέτρα ασφαλείας συμπληρώνονται με εγγυήσεις σχετικά με τον έλεγχο και την οργάνωση. Στο άρθρο 14 των προτάσεων καθορίζονται οι προϋποθέσεις και ο σκοπός για τον οποίο πρέπει να διατηρούνται αρχεία όλων των ενεργειών της επεξεργασίας δεδομένων. Τα αρχεία αυτά θα φυλάσσονται όχι μόνο για την εποπτεία της προστασίας των δεδομένων και για την εξασφάλιση της ασφάλειας, αλλά επίσης και για την επιβεβαίωση των τακτικών αυτοαξιολογήσεων του SIS II σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10. Οι εκθέσεις για τον αυτοέλεγχο θα συμβάλουν στην αποτελεσματική εκτέλεση των καθηκόντων των εποπτικών αρχών που θα μπορούν να εντοπίζουν τις αδυναμίες και να εστιάζονται σε αυτές κατά τη διαδικασία ελέγχου που θα διεξάγουν οι ίδιες.

Όπως προαναφέρθηκε στην παρούσα γνώμη, ο πολλαπλασιασμός των σημείων πρόσβασης στο σύστημα πρέπει να δικαιολογείται με ιδιαίτερη επιμέλεια, διότι αυξάνεται αυτόματα ο κίνδυνος καταχρήσεων. Για το λόγο αυτό, στο άρθρο 4 παράγραφος 1 σημείο β) πρέπει να αποδεικνύεται με συγκεκριμένα στοιχεία η ανάγκη ενός δεύτερου σημείου επαφών.

Οι προτάσεις δεν εξηγούν καθαρά την ανάγκη για εθνικά αντίγραφα του κεντρικού συστήματος, ενώ γεννούν σοβαρές ανησυχίες ως προς το γενικότερο επίπεδο κινδύνων και ασφάλειας του συστήματος, όπως:

- Ο πολλαπλασιασμός των αντιγράφων αυξάνει τους κινδύνους κατάχρησης (ιδίως αν ληφθεί υπόψη η παρουσία νέων στοιχείων, λ.χ. βιομετρικών),

- Δεν ορίζεται με σαφήνεια ποια στοιχεία θα περιλαμβάνονται στα αντίγραφα αυτά,

- Οι απαιτήσεις σχετικά με την ακρίβεια, την ποιότητα και τη διαθεσιμότητα σύμφωνα με το άρθρο 9 αποτελούν μεγάλες τεχνικές προκλήσεις, με αποτέλεσμα να αυξάνεται το κόστος ανάλογα με την εξέλιξη της τεχνολογίας,

- Η εποπτεία των ανωτέρω αντιγράφων εκ μέρους των εθνικών αρχών θα απαιτήσει περισσότερους ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους, οι οποίοι μπορεί να μην είναι πάντοτε διαθέσιμοι.

Λόγω των ανωτέρω κινδύνων (και λαμβάνοντας υπόψη τη διαθέσιμη τεχνολογία), ο ΕΠΠΑ δεν είναι πεπεισμένος ως προς την ανάγκη δημιουργίας εθνικών αντιγράφων ούτε ως προς την προστιθέμενη αξία της χρήσης τους. Συνιστά στα κράτη μέλη να απορρίψουν τη δυνατότητα χρήσης εθνικών αντιγράφων.

Ωστόσο, σε περίπτωση δημιουργίας εθνικών αντιγράφων, ο ΕΕΠΑ υπενθυμίζει ότι πρέπει να εφαρμοστεί η αρχή του αυστηρού περιορισμού της χρήσης τους σε εθνική κλίμακα. Ομοίως, η διαβούλευση των εθνικών αντιγράφων πρέπει να είναι δυνατή μόνο σε επίπεδο κεντρικής βάσης δεδομένων.

Η νομιμότητα της διαδικασίας επεξεργασίας προσωπικών δεδομένων εξαρτάται από την πλήρη εξασφάλιση της ασφάλειας και ακεραιότητας των δεδομένων. Ο ΕΠΠΑ θα ελέγχει με αποτελεσματικό τρόπο τις διαδικασίες αυτές, εφόσον θα μπορεί όχι μόνον ελέγχει την ασφάλεια των δεδομένων αλλά και την ακεραιότητα τους, ειδικότερα μέσω των διαθέσιμων μητρώων. Συνεπώς, είναι απαραίτητο να προστεθεί η φράση «ακεραιότητα των δεδομένων» στο άρθρο 14 παράγραφος 6.

9. ΕΠΙΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑ

Οι προτάσεις προβλέπουν διαδικασίες επιτροπολογίας σε πολλές περιπτώσεις όπου απαιτείται η λήψη αποφάσεων για τεχνολογικά θέματα διαχείρισης του SIS II. Όπως αναφέρθηκε στη γνωμοδότηση σχετικά με το δίκτυο VIS για παρεμφερείς λόγους, οι προαναφερόμενες αποφάσεις θα έχουν σημαντικές επιπτώσεις στην ορθή εφαρμογή της αρχής του σκοπού και της αναλογικότητας.

Ο ΕΕΠΑ συνιστά να λαμβάνονται οι αποφάσεις με σημαντικές επιπτώσεις στην προστασία δεδομένων, όπως λ.χ. η πρόσβαση και η εισαγωγή δεδομένων, η ανταλλαγή πρόσθετων πληροφοριών, η ποιότητα των δεδομένων και η συνοχή μεταξύ καταχωρήσεων, η τεχνική συμβατότητα των εθνικών αντιγράφων κλπ. μέσω κανονισμού ή απόφασης, κατά προτίμηση με τη διαδικασία συναπόφασης (').

(') Βλ. για το ίδιο θέμα τη γνωμοδότηση του ΕΕΠΑ για το σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις, παράγραφος 3.12, και τη γνωμοδότηση του ΕΕΠΑ σχετικά με μια οδηγία σχετικά με τη φύλαξη δεδομένων που έχουν υποβληθεί σε επεξεργασία σε συνάρτηση με τις δημόσιες υπηρεσίες ηλεκτρονικής σύνδεσης η οποία εκδόθηκε στις 26 Σεπτεμβρίου 2005, σημείο 60.

Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις όπου διαπιστώνονται επιπτώσεις στην προστασία δεδομένων, ο ΕΕΠΔ πρέπει να διαθέτει τη δυνατότητα να απευθύνει συμβουλές σχετικά με τις επιλογές των επιτροπών αυτών.

Ο συμβουλευτικός ρόλος του ΕΕΠΔ πρέπει να αναφέρεται στα άρθρα 60 και 61 της απόφασης και στο άρθρο 35 του κανονισμού.

Στην ειδικότερη περίπτωση των τεχνικών κανόνων για τη σύνδεση των καταχωρήσεων (άρθρο 26 του κανονισμού και άρθρο 46 της απόφασης) πρέπει να διευκρινιστεί η ανάγκη για άλλη μορφή επιτροπολογίας (συμβουλευτική για την απόφαση και ρυθμιστική για τον κανονισμό).

10. ΔΙΑΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ

Επειδή δεν έχει ακόμη κυκλοφορήσει η ανακοίνωση της Επιτροπής για τη διαλειτουργικότητα στα νέα συστήματα της ΕΕ, είναι δύσκολη η ακριβής αποτίμηση της προστιθέμενης αξίας των προβλεπόμενων συνεργειών οι οποίες, ωστόσο, δεν έχουν ακόμη καθοριστεί.

Στα πλαίσια αυτά, ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να αναφερθεί επίσης στη δήλωση του Συμβουλίου της 25ης Μαρτίου 2004 για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, όπου η Επιτροπή καλείται να υποβάλει προτάσεις με σκοπό την ανάπτυξη της διαλειτουργικότητας και των συνεργειών μεταξύ συστημάτων πληροφοριών (SIS, VIS and Eurodac). Ο ΕΕΠΔ θα ήθελε επίσης να αναφερθεί στη συνεχιζόμενη συζήτηση σχετικά με το φορέα που θα μπορούσε να αναλάβει τη διαχείριση των διαφόρων συστημάτων μεγάλης κλίμακας στο μέλλον (βλ. και σημείο 3 παράγραφος 8 της ανά χείρας γνωμοδότησης).

Ο ΕΕΠΔ έχει ήδη εκφράσει τη γνώμη του σχετικά με το σύστημα πληροφοριών για τις θεωρήσεις, όπου αναφέρει ότι η διαλειτουργικότητα αυτή είναι απαίτηση με κρίσιμη και ζωτική σημασία για την αποτελεσματικότητα των ηλεκτρονικών συστημάτων μεγάλης κλίμακας όπως το SIS II. Το σύστημα αυτό προσφέρει τη δυνατότητα να μειωθεί το συνολικό κόστος σε σημαντικό βαθμό και να μην αχρηστευτούν ετερογενή στοιχεία.

— Η διαλειτουργικότητα μπορεί επίσης να συμβάλει στο στόχο της διατήρησης ενός υψηλού επιπέδου ασφάλειας, σε ένα χώρο όπου δεν θα διεξάγονται έλεγχοι στα εσωτερικά σύνορα μεταξύ των κρατών μελών, μέσω της τήρησης ενιαίου διαδικαστικού προτύπου για όλα τα συστατικά στοιχεία της πολιτικής αυτής. Ωστόσο, είναι ζήτημα κρίσιμης σημασίας να διακρίνονται δύο επίπεδα διαλειτουργικότητας:

— Η διαλειτουργικότητα μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ κρίνεται ως ιδιαίτερα επιθυμητή. Πράγματι, μια καταχώρηση που διαβιβάζουν οι αρχές ενός κράτους μέλους πρέπει να

βρίσκεται σε σχέση διαλειτουργικότητας με τις καταχωρήσεις που διαβιβάζονται από τις αρχές οποιουδήποτε άλλου κράτους μέλους.

— Πολύ περισσότερα ερωτηματικά θέτει η διαλειτουργικότητα μεταξύ συστημάτων που έχουν κατασκευαστεί για διαφορετικούς σκοπούς ή η διαλειτουργικότητα μεταξύ των συστημάτων τρίτων χωρών.

Μεταξύ των διαθέσιμων εγγυήσεων που χρησιμοποιούνται για τον περιορισμό του σκοπού του συστήματος και για την πρόληψη του «υπέρπυσης διεύρυνσης λειτουργιών», η χρήση διαφορετικών τεχνικών προτύπων μπορεί να συμβάλει στον περιορισμό αυτό. Επιπλέον, οποιαδήποτε μορφή κοινής λειτουργίας δύο διαφορετικών συστημάτων πρέπει να αιτιολογείται λεπτομερώς. Η διαλειτουργικότητα δεν πρέπει ποτέ να δημιουργεί καταστάσεις όπου κάποια αρχή χωρίς δικαίωμα πρόσβασης σε ορισμένα δεδομένα μπορεί να επιτύχει την πρόσβαση αυτή μέσω άλλου συστήματος πληροφοριών. Στο μέτρο που είναι δυνατό να εντοπίζονται τέτοιες περιπτώσεις από την ανάγνωση των προτάσεων, φαίνεται λ.χ. ότι κατά τα πρώτα έτη λειτουργίας του SIS II δεν θα διατίθεται σύστημα αυτόματης αναγνώρισης δακτυλικών αποτυπωμάτων (AFIS) και αναφέρεται μόνο η μελλοντική αναζήτηση βιομετρικών στοιχείων. Σε περίπτωση που θεωρείται πιθανή η μελλοντική χρήση συστήματος AFIS από άλλα συστήματα της ΕΕ, πρέπει να υπάρχει επαρκής τεκμηρίωση καθώς και οι αναγκαίες εγγυήσεις που απαιτούνται για τέτοιες συνέργειες.

Ο ΕΕΠΔ επιθυμεί να τονίσει εκ νέου ότι η εφαρμογή της διαλειτουργικότητας μεταξύ συστημάτων δεν είναι δυνατόν να αναβιβεί στην αρχή του περιορισμού του σκοπού, και ότι κάθε πρόταση για το θέμα αυτό πρέπει να υποβάλλεται στον ίδιο.

11. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

11.1. Γενικά

1. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του για πολλές θετικές πτυχές των εν λόγω προτάσεων, οι οποίες σε ορισμένα σημεία βελτιώνουν την ισχύουσα κατάσταση. Ο ΕΕΠΔ αναγνωρίζει ότι οι διατάξεις σχετικά με την προστασία των δεδομένων έχουν καταρτιστεί σε γενικές γραμμές με μεγάλη επιμέλεια.

2. Ο ΕΕΠΔ τονίζει ότι το νέο νομικό καθεστώς, παρά τον περίπλοκο χαρακτήρα του, πρέπει

— να εξασφαλίζει υψηλό επίπεδο προστασίας δεδομένων,

— να είναι προβλέψιμο για τους πολίτες, καθώς και για τις αρχές που ανταλλάσσουν δεδομένα μεταξύ τους,

— η λειτουργία του να είναι συμβατή με διάφορα πλαίσια (του πρώτου ή τρίτου πυλώνα).

3. Επιπλέον, η προσθήκη νέων στοιχείων στο SIS II, με την οποία αυξάνονται οι πιθανές επιπτώσεις του στη ζωή των προσώπων, πρέπει να συνοδεύεται από αυστηρότερες εγγυήσεις, οι οποίες ορίζονται στην ανά χειράς γνωμοδότηση. Ειδικότερα:
- Τα δεδομένα του SIS II πρέπει να είναι προσιτά σε νέες αρχές μόνον εφόσον η πρόσβασή τους δικαιολογείται πλήρως. Θα πρέπει επίσης η εν λόγω πρόσβαση να περιορίζεται κατά το δυνατόν, ειδικότερα όσον αφορά τον αριθμό των προσβάσιμων δεδομένων και των εξουσιοδοτημένων προσώπων.
 - Η σύνδεση καταχωρήσεων δεν πρέπει ποτέ να έχει ως αποτέλεσμα, έστω και έμμεσα, την μεταβολή των δικαιωμάτων πρόσβασης.
 - Νομοθετικές πράξεις που δεν έχουν ακόμη εκδοθεί δεν μπορούν να θεωρηθούν ως έγκυροι λόγοι για την εισαγωγή δεδομένων στο SIS II (καταχωρήσεις με σκοπό την άρνηση εισόδου).
 - Η νομική βάση για την πρόσβαση των αρμόδιων αρχών για την έκδοση αδειών κυκλοφορίας σε μητρώα κυκλοφορίας πρέπει να επανεξεταστεί, διότι κύριος σκοπός του SIS II είναι η καταπολέμηση του εγκλήματος.
 - Ο ΕΕΠΔ αναγνωρίζει ότι η χρησιμοποίηση βιομετρικών δεδομένων μπορεί να βελτιώσει την αποτελεσματικότητα του συστήματος και να βοηθήσει τα θύματα κλοπών δελτίων ταυτότητας. Ωστόσο, οι επιπτώσεις από την εισαγωγή των στοιχείων αυτών δεν φαίνεται να έχουν εξεταστεί επαρκώς, ενώ η αξιοπιστία τους φαίνεται να υπερεκτιμάται.
- 11.2. **Ειδικές παρατηρήσεις**
1. Ο ΕΕΠΔ υποδέχεται με ικανοποίηση την αναγνώριση, εκ μέρους της Επιτροπής, ότι ο κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 45/2001 εφαρμόζεται για το σύνολο των δραστηριοτήτων επεξεργασίας δεδομένων της Επιτροπής στο SIS II. Η αναγνώριση αυτή θα συμβάλει στην εξασφάλιση μιας εφαρμογής που θα χαρακτηρίζεται από συνοχή και ομοιογένεια όσον αφορά την τήρηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων των προσώπων σε σχέση με την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.
 2. Με σκοπό την εξασφάλιση ενός αυστηρού περιορισμού του σκοπού σε εθνική κλίμακα, ο ΕΕΠΔ συνιστά να προστεθεί στις προτάσεις για το SIS II (ειδικότερα στο άρθρο 21 του προτεινόμενου κανονισμού και στο άρθρο 40 της προτεινόμενης απόφασης) μια διάταξη το αποτέλεσμα της οποίας είναι παρόμοιο με το αποτέλεσμα του εν ισχύ άρθρου 102 παράγραφος 4 της Σύμβασης Σένγκεν, με το οποίο περιορίζεται η δυνατότητα των κρατών μελών να επιτρέπουν χρήσεις των δεδομένων οι οποίες δεν προβλέπονται από τα κείμενα για το SIS II.
 3. Πρέπει να εφαρμόζονται αυστηροί όροι κατά τη χορήγηση άδειας πρόσβασης οποιασδήποτε αρχής στα δεδομένα του SIS II:
 - Η πρόσβαση πρέπει να συνάδει με το γενικό σκοπό του SIS II και με τη νομική βάση του.
 - Η ανάγκη πρόσβασης στο SIS II πρέπει να αιτιολογείται.
 - Η χρήση των δεδομένων πρέπει να ορίζεται ρητώς και περιοριστικά.
 - Οι όροι πρόσβασης πρέπει να καθορίζονται με ακρίβεια και να εφαρμόζονται περιοριστικά. Ιδίως θα πρέπει να υπάρχει ενημερωμένος κατάλογος προσώπων που θα διαδίδουν πρόσβαση στο SIS II μεταξύ άλλων για την Ευρωπόλ και την Eurojust.
 - Το γεγονός ότι αναγνωρίζεται η πρόσβαση των ανωτέρω αρχών στα δεδομένα του SIS II δεν μπορεί σε καμία περίπτωση να αιτιολογεί την εισαγωγή ή τη διατήρηση δεδομένων στο σύστημα αν δεν είναι χρήσιμα για τη συγκεκριμένη καταχώρηση.
 - Ο χρόνος διατήρησης των δεδομένων δεν μπορεί να παρατείνεται εφόσον η παράταση αυτή δεν είναι απαραίτητη για το σκοπό εισαγωγής των δεδομένων.
 4. Όσον αφορά τις ειδικές περιπτώσεις της Ευρωπόλ και της Eurojust, ο ΕΕΠΔ καλεί την Επιτροπή να καθορίσει περιοριστικά τα καθήκοντα των οποίων η εκτέλεση δικαιολογεί την πρόσβαση. Η πρόσβαση εκ μέρους της Eurogol και της Eurojust πρέπει εξάλλου να περιορίζεται στα δεδομένα προσώπων των οποίων το όνομα διατηρείται στους φακέλους τους. Προτείνεται εξάλλου να οριστεί ένα μόνο σημείο πρόσβασης για την Ευρωπόλ και την Eurojust.
 5. Όσον αφορά τις καταχωρήσεις με σκοπό την άρνηση εισόδου, οι διατάξεις που βασίζονται σε νομικές πράξεις που δεν έχουν ακόμη εκδοθεί πρέπει είτε να απαλειφθούν είτε να αναδιατυπωθούν με τρόπο —βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας— που να επιτρέπει στον καθένα να γνωρίζουν ποια ακριβώς μέτρα ενδέχεται να λάβουν οι αρχές απέναντί του.
 6. Ο χρόνος διατήρησης των δεδομένων έχει παραταθεί χωρίς σοβαρή αιτιολογία. Σε περίπτωση απουσίας σοβαρής αιτιολογίας, το διάστημα αυτό δεν πρέπει να παρατείνεται, ιδίως για καταχωρήσεις με σκοπό τη διακριτική παρακολούθηση ή τον ειδικό έλεγχο.

7. Η Επιτροπή ορίζεται ως αρμόδια για τη διαχείριση λειτουργίας. Σε συνδυασμό με το μείζονα ρόλο της στην ανάπτυξη και συντήρηση του συστήματος, ο ρόλος αυτός πρέπει να θεωρηθεί ως ρόλος ελεγκτή *sui generis*. Είναι πολύ ευρύτερος από το ρόλο του χειριστή, αλλά πιο περιορισμένος από το ρόλο ενός συνήθους ελεγκτή, αφού η Επιτροπή δεν έχει πρόσβαση στα δεδομένα του SIS II.
- Σε εφαρμογή του ανωτέρω ρόλου, πρέπει να προστεθεί στο άρθρο 12 των δύο νομικών πράξεων ότι η Επιτροπή πρέπει να προτείνει τακτικά την εφαρμογή των νέων τεχνολογιών που είναι οι πιο προηγμένες στον τομέα αυτό και θα βελτιώσουν το επίπεδο της προστασίας των δεδομένων και της ασφάλειας.
8. Όσον αφορά το ρόλο των κρατών μελών, απαιτείται διασαφήνιση σχετικά με τον ελεγκτικό ρόλο των αρχών.
9. Σχετικά με την ενημέρωση του καταχωρούμενου προσώπου:
- Στον κατάλογο του προτεινόμενου κανονισμού πρέπει να προστεθούν ορισμένα στοιχεία: ο χρόνος διατήρησης των δεδομένων, το δικαίωμα αίτησης επανεξέτασης ή ένστασης κατά της απόφασης καταχώρησης, η δυνατότητα συνδρομής εκ μέρους της αρχής προστασίας δεδομένων και η ύπαρξη έννομου μέσου.
- Επιπλέον, ως προς το πότε πρέπει να παρέχεται ενημέρωση, η υποχρέωση παροχής πληροφοριών σχετικά με την καταχώρηση πρέπει να περιλαμβάνεται στην απόφαση που αποτελεί τον αρχικό λόγο της καταχώρησης.
- Στην προτεινόμενη απόφαση, το άρθρο 50 πρέπει να τροποποιηθεί για να απαλειφθεί η απαίτηση αίτησης εκ μέρους του προσώπου που αφορούν τα δεδομένα ενόψει της άσκησης του δικαιώματος ενημέρωσης.
10. Όσον αφορά τις προθεσμίες για την απάντηση μιας αίτησης πρόσβασης, η επιβολή προθεσμιών στις προτάσεις είναι ευπρόσδεκτη.
- Στις περιπτώσεις που προβλέπονται προθεσμίες από τις εθνικές νομοθεσίες, πρέπει να διασαφηνίζεται ότι ισχύουν οι προθεσμίες που είναι οι πιο ευνοϊκές για το πρόσωπο το οποίο αφορούν τα δεδομένα.
11. Όσον αφορά το δικαίωμα έννομου μέσου, ο ΕΕΠΔ προτείνει να απαλειφθεί ο εδαφικός περιορισμός από το άρθρο 30 και το άρθρο 52.
12. Όσον αφορά τις εξουσίες των εθνικών αρχών προστασίας δεδομένων:
- στον κανονισμό: πρέπει να θεωρηθεί ότι μπορούν να ασκούν, σε σχέση με το SIS II, όλες τις αρμοδιότητες που προβλέπονται γι'αυτές στο άρθρο 28 της οδηγίας 95/46/ΕΚ· αυτό πρέπει να διασαφηνίζεται στο κείμενο του προτεινόμενου κανονισμού.
- στην απόφαση: πρέπει να αναγνωρίζονται για τις εποπτικές αρχές οι ίδιες εξουσίες που ορίζονται στον κανονισμό/στην οδηγία.
13. Όσον αφορά τις αρμοδιότητες του ΕΕΠΔ: ο ΕΕΠΔ πρέπει να μπορεί να ασκεί το σύνολο των αρμοδιοτήτων του δυνάμει του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 45/2001, λαμβάνοντας υπόψη ωστόσο τις περιορισμένες αρμοδιότητες της Επιτροπής όσον αφορά τα ίδια τα δεδομένα.
14. Όσον αφορά τη συντονισμένη εποπτεία: στις προτάσεις αναγνωρίζεται επίσης η ανάγκη συντονισμού των εποπτικών δραστηριοτήτων των διαφόρων ενδιαφερόμενων αρχών. Ο ΕΕΠΔ εκφράζει την ικανοποίησή του διότι οι προτάσεις περιλαμβάνουν κατ'ουσία τα απαιτούμενα στοιχεία για την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων αρχών για την εποπτεία σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο. Ωστόσο, οι διατάξεις αυτές (άρθρο 31 του προτεινόμενου κανονισμού και άρθρο 53 της προτεινόμενης απόφασης) θα μπορούσαν να βελτιωθούν με την προσθήκη ορισμένων διασαφηνίσεων σχετικά με το περιεχόμενο του εν λόγω συντονισμού.
15. Τα άρθρα 10 και 13 της πρότασης περιέχουν διάφορα μέτρα για την ασφάλεια των δεδομένων. Η προσθήκη διατάξεων σχετικά με τη συστηματική (αυτο-)αξιολόγηση των μέτρων ασφαλείας είναι ευπρόσδεκτη.
- Ωστόσο τα άρθρα 59 της προτεινόμενης απόφασης και 34 του προτεινόμενου κανονισμού, τα οποία προβλέπουν την παρακολούθηση και αξιολόγηση, δεν πρέπει να αφορούν μόνο τις πτυχές της παραγωγής, της αποδοτικότητας και της ποιότητας των υπηρεσιών, αλλά και το βαθμό συμμόρφωσης με τις νόμιμες απαιτήσεις, ιδίως στον τομέα της προστασίας δεδομένων. Οι διατάξεις αυτές πρέπει να τροποποιηθούν δεόντως.
- Επιπλέον, συμπληρωματικά προς το άρθρο 10 παράγραφος 1 σημείο στ) ή το άρθρο 18 της προτεινόμενης απόφασης και το άρθρο 17 του προτεινόμενου κανονισμού, πρέπει να προστεθεί ότι τα κράτη μέλη, η Ευρώπη και η Euro-just πρέπει να εξασφαλίζουν ότι είναι διαθέσιμα τα ακριβή χαρακτηριστικά του χρήστη (τα οποία πρέπει να βρίσκονται στη διάθεση των εθνικών εποπτικών αρχών με σκοπό τον έλεγχό τους). Πέραν αυτών των χαρακτηριστικών του χρήστη, πρέπει να καταρτιστεί ένας πλήρης κατάλογος ταυτοτήτων των χρηστών, ο οποίος θα ενημερώνεται διαρκώς από τα κράτη μέλη. Το αυτό ισχύει και για την Επιτροπή.
- Η νομιμότητα της επεξεργασίας των προσωπικών δεδομένων βασίζεται στον πλήρη σεβασμό της ασφάλειας και της ακεραιότητας των δεδομένων. Ο ΕΕΠΔ πρέπει να διαθέτει τη δυνατότητα να παρακολουθεί όχι μόνο την ασφάλεια των δεδομένων, αλλά και την ακεραιότητά τους, ειδικότερα μέσω της ανάλυσης των διαθέσιμων μητρώων. Προς τούτο πρέπει να προστεθεί ο όρος «ακεραιότητα των δεδομένων» στο άρθρο 14 παράγραφος 6.

16. Η χρήση των εθνικών αντιγράφων μπορεί να συνεπάγεται πολλούς πρόσθετους κινδύνους. Ο ΕΕΠΔ δεν είναι πεπεισμένος για την αναγκαιότητα (λαμβάνοντας υπόψη τις διαθέσιμες τεχνολογίες) ούτε για την προστιθέμενη αξία της χρήσης των εθνικών αντιγράφων. Συνιστά να αποφευχθεί ή τουλάχιστο να περιοριστεί σε σημαντικό βαθμό η δυνατότητα των κρατών μελών να χρησιμοποιούν εθνικά αντίγραφα. Εντούτοις, σε περίπτωση δημιουργίας εθνικών αντιγράφων, πρέπει να εφαρμοστεί μια αυστηρή αρχή περιορισμού της εθνικής χρήσης τους. Ομοίως, ένα εθνικό αντίγραφο δεν μπορεί σε καμιά περίπτωση να χρησιμεύει για τη διεξαγωγή έρευνας με άλλους τρόπους πέραν της κεντρικής βάσης δεδομένων.
17. Όσον αφορά την επιτροπολογία: οι αποφάσεις με σημαντικές επιπτώσεις στην προστασία των δεδομένων πρέπει να περιληφθούν σε κανονισμό ή σε απόφαση, κατά προτίμηση με τη διαδικασία της συναπόφασης. Στις περιπτώσεις που χρησιμοποιείται επί του παρόντος η διαδικασία της επιτροπολογίας, ο συμβουλευτικός ρόλος του ΕΕΠΔ πρέπει να περιληφθεί στα άρθρα 60 και 61 της απόφασης και στο άρθρο 35 του κανονισμού.
18. Η διαλειτουργικότητα των συστημάτων δεν μπορεί να εφαρμόζεται κατά παράβαση της αρχής του περιορισμού του σκοπού, και οποιαδήποτε πρόταση για το θέμα αυτό πρέπει να υποβάλλεται στον ΕΕΠΔ.

Βρυξέλλες, 19 Οκτωβρίου 2005

Peter HUSTINX

Ευρωπαίος Επόπτης Προστασίας Δεδομένων